

ՔԱՐԵԼՅԱՆ

Քաշին

ԶԱԲԱՐԱԴԵՐՈՒ
ՍԵՐՈՒՄԵՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՍԵՐԱԿԱՆ

ՅՅՐՈՒ ՏԱՐԻ
1903

ԹԻՒ 8 ՓԵՏՐՎԱՐ 22

ԽՐԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԵՆ
Է. ՄԱՆՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ
ԻԶՄԻՐ

Մ. ՄԱՆԱՑԱԿԻԱՆ ԵՎ ՏԻՄՈՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՇԵՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏ	Վերլուծումներ	169
Բ. Յ. Պ.	Խոհի և Յուշք	174
ՊԵՏՐՈՍ ԱԳԱԹԱՆ	Սուտը իբրև՝ խնդր խելոյ	174
ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԻՋԵԱՆ	Մեռած Հոգիներ	179
ԵՆՈՎԻՔ ԱՐՄԷՆ	Մեր Եկարագրի Գոյներէն	180
ՍԵԹ	Թղթակցութիւն	182
Յ. ԱԼՓԻԱՐ	Շաքած մը Յուշատարբն	185
	Լրացալ	190
	Համաշխարհային Արձագանգ	192

ՅՐԶԱԲԵՐԱԿԱՆ

Բարից, 1 Փետրուար 1903
(17 Ապրիլի սը շՅԵՐԱ)

Տ.

Պատիւ ունիմք ձեզ ծանուցանելու թէ Պ. Պ. Ն. ՀԻՒՍԹԻՆԵԱՆԻ և Ե. ԱՐԷԼՈՅ (ի Զմիռնիս) յանձնած ենք մեր Ընդհանուր Գործակալութիւնը Իզմիրի վիշալեքին, շրջականերուն, Գոնիայի և Ասալիոյ վիշալեքներուն ինչպէս նաեւ Արշիպեղաղոսի Օսմ. կղզիներուն համար (ի թաց ատեալ Կրէսկն) :

Հաճեցե՛ք ընդունիլ Տ. մեր յարգանաց հաւատարմ.

ՏՀԻ ՄՈՒԶՈՒԱԼ ԼԱՅՅ

Նիւ — Եօքլի Ապահովագրական Ընկ.
Արեւելքի Տնօրէնութիւն

Իզմիր, 1 Փետրուար 1903

Տ.

Պատիւ ունիմք ձեզ ծանուցանելու թէ Նիւ — Եօքլի ՏՀԻ ՄՈՒԶՈՒԱԼ ԼԱՅՅ Ընկերութեան Ընդհ. Գործակալ անուանուած ենք Իզմիրի վիշալեքին, շրջականերուն Գոնիայի և Ասալիոյ վիշալեքներուն ինչպէս նաեւ Արշիպեղաղոսի Օսմ. կղզիներուն համար (ի թաց ատեալ Կրէսկն) :

Ն. ՀԻՒՍԹԻՆԵԱՆԻ և ՈՐԴԻՔ :

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընդ. Գործակալութեան գրասենտակը, Շիշեհիներու մեջ Եւրուշիի փերխանէն :

ԹԻԻ 8

22 ՓԵՏՐՎԱՐ 1903

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Ա

«**Լ**ԵԶՈՒՆ, միշտ ցաւած ահուային կը դպչի» կըսէ Ժողովրդա-
յին բարբառը: Թէպէտ ստոյգ չէ այս ասացումը, իր ամբողջու-
թեամբ, բայց գէթ կը ցուցնէ, թէ ա՛յն ատեն միայն կը զգանք մեր
լեզուին չարժանները, երբ անոնք կը դպչին բուն վերքին, բուն
վիրաւոր անդամին վրայ: Այսպէս է նաեւ լուր գրական խնդիրնե-
րուն համար ալ: Օրագրութիւնը երբեմն կը յուղէ անա՛նկ խնդի-
րներ, որոնց վրայ պէտք էր ուր անդրադառնալինք: Բայց զմտաւա-
րար այդ խնդիրները մեր իմացական մակարդակէն չա՛ր բարձր
նկատելովնիս, անոնք կ'անցնին մենէ, իբրեւ աննշան-չարժաններ՝
ստանց մեր ուշադրութիւնը կարենալ իբեհց վրայ հրաւիրելու:
Այն խնդիրները միայն կը յուղեն, եւ մեր մտքին հետ սերտ ազու-
ցում մը կ'ունենան, որոնք մեզի յիշեցնել կուտան մարմնական
կամ հոգեկան վերք մը:

Այդպէս եղաւ կրօնական խնդիրին յուղումը, կամ աւելի ճիշդը
անոր զբաղան կամ լեզուական չարժանը:

Հասարակութիւններ կան, որոնք՝ իրենց զարգացումն ու քա-
ղաքակրթութիւնը, նոյն իսկ կրօնականին ու գրականին մէջ, կը
ձեւեն ընկալեալ սոփոյրոյթներու կամ ուրիշ բանով նուիրագու-

ծուած սոխորոսքիւններու վրայ: Արեւելք՝ հաստարակութիւններու
 ևւ. բնակատեղի հաստատութիւնէն ի վեր այդ միտումը ցոյց տուաւ
 միշտ: Եւ արեւելքի ու արեւմուտքի քաղաքակրթութիւններուն
 միջեւ աւանդուած մեծ տարբերութիւնը, միոյն՝ աւանդութիւններու
 պահպանութիւնն է եղած, ևւ. միւսին՝ դէպի զարգացում փոփոխա-
 կանութեան մեծ ու ձկուն ընդունակութիւնը: Այս երկու մեկնա-
 կէաներու տարբերութիւնը իրենց պատճառականութեան մէջ թե-
 րեւս ա՛յնքան աչքի զարնող պատահար մը չնկատուէր, եթէ այդ
 տարբերութեան ծնցուցած քաղաքակրթութեան տարբերութիւնը
 աչքերնուս առջեւ չդրնուէր այսօր: Ամեն ծառ իւր արդիւնքէն
 ձանչնալու աւետարանական պատուիրանը, որ արդի բարոյագի-
 տութեան ալ մեծ կոռւաններէն մին կը կաղմէ, ամենէն աւելի
 կրնայ պատշաճապէս կիրարկուիլ քաղաքակրթութիւններու այս
 զանազանակութիւններուն իրարմէ ունեցած ծայր առախձան հե-
 տաւորութիւնները զիտելու ևւ. զնաճատելու համար:

Նպատակնիս սակայն՝ ընկերական քաղաքակրթութեան զար-
 ցացման պատճառներուն միջամուխ ըլլալ չէ բնաւ: Մենք՝ նպա-
 տակ ունինք մեր առհմայն կրօնական քաղաքակրթութեան մէկ
 կողմը միայն քննութեան առնուել, չեչտելու: համար պահ մը այն
 մեկնակէտը, ուրիշ սկսեր ենք առաջ քաշել՝ երկար ատենէ ի վեր,
 աղտոտ աւանդաւորութեան (bigotisme) մը, զոր եթէ մէկդի չթու-
 դունք, ապահովարար ո՛չ մեր կրօնական զգացումները պիտի կրը-
 նանք հոգեկանացնել, ևւ. ո՛չ մեր կրօնականութիւնը զնեւ աւետա-
 րանական բողձացուած հիմերու վրայ:

ԿՐԾՆԲ ևւ. ԿՐԾՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ահա ուրեմն այն երկու կող-
 մերը, որոնք մեր վերլուծումներուն նիւթը պիտի կազմեն:

* * *

Կրօնքի խնդիրներու մէջ ամենէն յետամնաց ժողովուրդը կը
 մնանք մենք Քրիստոնէութեան ծոցը: Ո՛չ մեր հաւատքը ուսումնա-
 սիրելի զիտենք, ևւ. ո՛չ դանի ըմբռնել: Աւետարանը մեզի համար՝
 բնութանրապէս՝ մնացած է այն փակ գիրքը՝ որուն չմօտենալու չափ
 սամիկ երկիւղածութիւն մը ունինք: Հաւատքին մեզի ներշնչած եր-
 կիւղածութիւնը, սակայն պէտք չէ չփոթել պատուական մեր այդ
 զգացումին հետ: Ասալիւնը այն փրկարար ուժն է մարդու մէջ, որով
 մենք պիտի կրնանք կրօնքէն քաղել այն աստուածային շնորհները,
 որոնք մեր երկիւղած՝ ըստ աշխարհի տկար զգացումները պիտի զօ-
 րացնեն: Յիսուսի զօրութիւնը մեր տկարութիւններուն մէջ վեր-
 յայանող երկիւղածութիւնն է հաւատքի երկիւղածութիւնը, որ
 աւելի անսկիւր կը շինէ աւետարանի բարոյականին ահուրբ պը-
 սքանելու, ևւ. անձնական աշխատութեան արդիւնքով ձեռք բերելու
 այն մխիթարանքը, որուն պէտք ունինք ամենքնիս: Շիշին մէջ փակ

մնացած զեղերը չեն որ պիտի ամօքեն մեր հիւանդութիւնները: Իր ամանին մէջ կնքափակ սպեղանին կամ իւղը չէ որ պիտի բուժէ մեր վէրքերը: Ուստի մը կամ չփռւած մը անհրաժեշտ են մեզի անոնցմէ: Եւ ինչ միջոց չկայ բնաւ փրկութեան: Գո՛նէ այսպէս կը հաւաւտայ աբդի բժշկական գիտութիւնը: Ալ անցած են այն ստեղծները, ուր մարդիկ թլացքի կամ բժժանքի արատարուած զօրութիւններուն հաւատար կ'ընծայէին: Եւ բժշկականութիւնը ապահովաբար արքան չախտի կրնար յառաջդնել գոնէ Արեւմտաքի մէջ, եթէ մեր անոր մասին ըմբռնած սովորութիւններու աւանդութիւնը հզօրապէս կարենար ներդրածել այդ զբաղման գիտութեան զարգացումին: Բայց այսօր միեւնոյնն է դժբաղդարար՝ մեր վերջնամը կրօնքին համար: Մեր ընկալեալ սովորութիւնները զմեզ մեր ազիտութիւններուն մէջ կը պահեն ընդ միշտ, առանց կարենալ մեր ազիտութիւնը, մեր անկրօնութիւնը միշտ մասնանշելու:

Մեր գրականութիւնը ութսունական թուականներուն կատարելապէս ռումսկոյի չըջան մը կը բաւորէր: Նոյն խալ Քաղաք, Տընտեսագիտութեան դասերը՝ այդ թուականներուն՝ բանաստեղծութեան հանգամանքով մը կը զատարարուէին: Եւ Տէմիթիպաչեանի կողմէ: Կըսպատուէր, որ այդ սոմանդիք չըջանը, գոնէ նոր ու ողբերգութեամբ չըջանը: Ըլլար կրօնական զբաղմունքներուն ալ, քանի որ կրօնքին պիտի կրնանք մասամբ բանաստեղծութեան գրացնութիւն մը տալ, իր մէջ հոգեկան ու վերանցական (transcendental) հանգամանքով: Բայց պիտի տեսնենք ընդհուպ, թէ հակառակ զբաղմունքներուն եւ լեզուական նորադարձ փոթումներուն, եւ անոր վերապահին, երեսակայտա նորերանգութեան, կրօնքը ո՛ր եւ է ազդողութիւն, ո՛ր եւ է ներշնչում չէ կրցած ծնցնել մեր այն աստիճաններուն զին հոգւոյն վրայ ալ:

Այն աստիճանի ամենէն կենդանի գրիչներէն Պէրպէրեան էֆէնտիք «Մարդիկ եւ Իրքը» ձեռք կառնում գետ նոր: Իմ այս մասին յետամնացութիւնս, եթէ մէկ կողմէն պախարակելի գէթ մեծ մասամբ բարերաստիկ կը նկատեմ եւ ինձ համար: Իմ մանկութեանս օրերուն այդ զբուռածքը՝ կանուխ մոռցուած պիտի ըլլար ցարդ, եթէ զայն չստ կանուխ կարգալու հրճուանքն ունեցած ըլլայի: Եւ այդ ընթերցումի հրճուանքը, իմ մանկական խալ զատողութեանս հետ աննշմար պիտի անցնէր մինչեւ հիմա, մինչ հիմա՝ անոր ընթերցումը ինձի կը թեւադրէ ընելու: Իմ սա վերլուծումներս Պէրպէրեան էֆէնտիք իր երկասարգի սուր բերքերը կը յառէ՝ այն աստիճանի տիրող կրօնական վիճակին վրայ: Եւ առաջ շարաթու աստիճանի կը թեւադրեն այն կրօնական խորհրդածութիւններ, որոնք ամեն ժամանակի եւ ամեն անհատի համար միշտ միեւնոյն ոգեւորութիւնով եւ միեւնոյն ազդողութեամբ պիտի խօսին, որչափ աստիճան, մեր նախագործնած սովորութիւններու բնուր չթօթուենք:

մեր վրայէն, գոնէ կրօնքն հասկնալու մեր անհրաժեշտ պարտաւորութիւններուն մէջ: Յանուն կրօնի դորժուած այլանդակութիւններուն առջեւ, Պէրպէրեան էֆ. չկրնար իր զգացողի զայրոյթը դապել. եւ իր ամենէն տաք եւ ուժով բառերէն մէկ քանին կը շարէ իր զգացումը թարգմանելու համար. «Եւ քու անուսովդ դորժուեցան այս եղբորունք, ո՛վ Յիսուս, ո՛վ ազատ մտածութեան երկնային առաքեալ, ո՛վ սիրոյ Աստուածային զոհ, ո՛րչափ այդ մարդիկ քիչ կը հասկնային զքեզ, ո՛րչափ այդ քրիստոնեայք քիչ քրիստոնեայ էին», Հեղինակը անմիջապէս կ'անցնի նկատողութեան առնուել Աւետարանի արագ ծաւալումը, հարիւրաւոր լեզուներու եւ բնութարար խորհրդուն մէջ տիեզերքին, եւ արդար դատաւարանով մը կը շնչտէ. «Ո՞չ ապաքէն դեռ ցայսօր ձեռերու կը յարին, կեղեւը կը գրկեն, ու կ'անդունեն ոգին, ո՞չ ապաքէն ցայսօր անկրօն՝ Դիստոսի թշնամի կը հռչակուին անոնք, որք համարձակին խորհրդանշանաց տակ իմաստն որոնել, մարմնոյն մէջ հոգին փնտռել», Պէրպէրեան էֆէնտի յետոյ նկատողութեան կ'աւելու թուի իսկ տոնմային քրիստոնէութիւնը: Կը վերլուծէ անունին տակ պահուած կեղծութիւնները, կրօնքի ոճբադործութիւնները, հոգիի խեղկատակութիւնները: Հոս հեղինակը, պահ մը կը դադրի աշխարհիկ երիտասարդը, իր դպրոցին աշխարհական Տնօրէնն ըլլալէ: Իր աշխարհայնութեան մէջ կրօնաւոր եւ բեմբասաց Պօսուէն կ'արթննայ եւ երբ կը շարունակենք իր ընթերցումը, իր եւ Քրիստոսի քարոզիչին «ԲԱԶՈՒՄՔ ԵՆ ԿՈԶՆՃԵԱԼՔ ԵՒ ՍԱԿԱԼՔ ԸՆՏՐՆԱԼՔ» քարոզին միջեւ զգացումի արտայայտութեան եւ նոյն իսկ ոճի հանդիսութիւններ կը գտնենք: «Հետաքրքրական բան պիտի ըլլար եւ շատ զարմանալի եթէ յանկարծ Յիսուս երեւէր մեր մէջ, եւ ընտրութիւն ընէր իր ճշմարիտ հետեւողաց ու ի՞նչ զայն ժակողութիւն քանի՞ Աստուծոյ տաճարէն դուրս չելլող, ու անոր պատկերին առջեւ մոմ վառող մարդիկ, քանի՞ Յիսուսի անունը բերնէ չձգող ու Աւետարանի տունները բերնուց ցիտցող անձինք, քանի՞ քանի՞ կրօնի վարդապետք եւ եկեղեցւոյ իշխանք դուրս պիտի մնային այն ճշմարիտ հաւատացելոց խումբէն, զոր Նա պիտի կազմէր: «Սակայն, ո՛վ ձէր, ո՞չ ապաքէն քու սուրբ տաճարիդ պատերը երկիւղածութեամբ կը համբուրէի ամեն օր ու նուիրական սալաքարերու փոշւոյն խոնարհութեամբ կը կցէի ճակատս»: «Ո՞չ ապաքէն, պիտի ըսէր մի ուրիշն, ո՛չ մի պահուց օր կը պղծէի, ու սրբութեամբ մերձենալու համար քեզ տարաշխարհութեան եօթն սողմոսներն անլիշտ կը քաղէի»: «Տէր, միթէ՞ բանիցդ քարոզը չէի՞, եւ անուանող օրհներգուն»: Բայց Յիսուս այդ ամեն կեղծ բարեպաշտներուն, այդ ամեն փոշեթաւ սուտ ջերմեանդներուն երեսին «Իբաց՝ զնա՝» պիտի պոտար, իւրաքանչիւրին ճակարկն քսելով, հոգիին խորը պահուած գարշութիւններուն խոշոր բի-

ծերը, եւ իր Սասունածային ժպիտովը պիտի ժպտէր անոնց, որոնք Սպեկարներու, Միշէլ Սէրվէներու, Ժօրտանո Պրիւնօներու յաջորդներն են . . . եւ ոչ նուազ իր բամբաստիւնն ու իր հալածութիւն Թարթիւֆներէ եւ նոր Թորքուէմատաներէն: Պէրպէրեան էֆփ ժողովրդեան վրայ դիտուած կրօնական արտաքնութեան հոգեպղծութիւնը քննելով չբաւականանար իր այդ տողերուն մէջ: Մասնաւոր պարզաներու, մասնաւոր անհատներու մէջ դիտուած կրօնական ընդհանրացումով մը իր բարձրանայ դէպի Քրիստոնէութեան իմաստասիրութիւնը, եւ ողջամիտ դարերու եւ ողջամիտ հաւատացեալներու ուղիղ հետեւականութեամբ իր վերլուծէ Քրիստոնէութեան ողին, հիմը, անոր ձեւափոխական յառաջիւղացութիւնները: Եւ այդ ամենուն իր մէջ ծլարձակած իմաստասիրութիւնը իր խաղցնէ իր սա քանի մը բառերուն մէջ. « Պէտք է՝ երկնչիւ Քրիստոնէութիւնը կրնայ ձեւ ու տարազ փոխել, ու այդ ձեւերը կրնան անցնիլ բայց ինքն իրբու ամենէն գաղափարայինն ու աննխաժական կրօնից, կայ միշտ, ու ո՛չ մէկ կրօն ապագային մէջ պիտի կրնայ դուրս ելնել անկէ՝ միայն եթէ ինչայ գծուծ նիւթապաշտութեան ու անարդ ինքնամոլութեան մէջ: Եւ այն ատեն ալ հարկ է կրօնքին անունը կրելու յաւակնութենէն հրաժարի այն » (էջ. 103-110):

Այդքան հուժկու բառերու հրապարակութենէն ցարզ տառնուին տարիներ անցեր են, բայց ցաւալին այն է, որ անոնք չեն կրըցած ծակել այն ժանդոյտ վահանը, զոր մեր կրօնական զգացումներուն վրայ ձգեր են մեր աւանդութիւնները: Այդ թուականներէն ցարզ անաղին յեղաշրջութիւն մը գործուած է մեր մտաւոր կեանքին մէջ, մեր լեզուական ու նոյն իսկ զրական կեանքին մէջ: ու սկսած ենք աւելի զրական ըլլալ մեր յառաջդիմութեան քայլերուն մէջ: Բայց, կրօնքը, ո՛հ, այդ կրօնքը մեզի համար այսօր միեւնոյնը իր մնայ, ինչպէս որ էր ասկէ հազար տարիներ եւ աւելի առաջ: Կեղծաւորութեան լպիւրջ ցուցակութիւն մըն է եղած մեր կրօնքին բունը: Ու մեզմէ ահն ոք իր վախճայ իր կրօնքը, իր կրօնական մտածումները, իր կրօնական դաւանանքը հրապարակելէ եւ քննութեան ենթարկելէ: Այդ քաշուղութիւնը, մեր ծպտումն ու վարագուրումը, ապահովաբար ուրիշ բան չեն մասներ մեր մէջ, եթէ ո՛չ բացարձակ պարտաւր կրօնքին, համոզումի բացարձակ չդոյութիւնը մեր հողիներուն խորը: Այնքան զգայաւորներ եղած ենք, ու եստեսներ, եւ չենք թողուր որ մեր նիւթապաշտութիւնը տեղի տայ Քրիստոնէութեան հոգեկանութեանը, ուրկէ մեր բարոյական կեանքը, մեր հոգեկան կորովը, եւ նոյն իսկ մեր դոյութեան իրաւունքը պիտի արուի մեզի:

(Նորունակի)

ՍՈՒՇԵՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԽՈՂՔ ԵՒ ՅՈՒՇՔ

Խորհի՛լ, յիշե՛լ, ատուածայի՞ն պարգեւներ
Թէ չար ոգւոյ մ'առ մարդ նենգո՞ւ ժամտ նըւէր :
Խորհի՛լ՝ անանցն անցաւորին տակ գտնել,
Յիշե՛լ՝ անցեալն իր Թռչին մէջ կեցընել :
Պարգեւ վըսե՛մ, որ տիեզերջն ու դարեր
Մարդուն գանկին մէջ ցոլացիկ է դըրեր :
Միտքը հրգզը, սիրտը տըկար, քանի՞օ՞ն
Մարդն որ խորի, մարդն որ յիշե՛ վշտակի,
Նախանձաքել անշունչ լիայտի ու քարի :
Նախատեսած պատկերը մա՛ն կ'պատնայ,
Անցելոյն յուշ դառնաթոյն խո՛ց կը դառնայ... :

1903

Ռ. Յ. Պ.

Ծ. Խ. — Թանկացին հաճոյք մըն է մեզ համար յայտնել քե ներկայ
գեղեցիկ քերորչածը, ինչպէս նաև ոչրիչ քանի մը կտորներ որոնք
հետզհետե պիտի հրատարակուին մեր յաջորդական քիշերով, քաղուած
են « Խոհր և Յուշք » վերնագրին տակ գրուած ոտանաւորներու շարքի
մը որ մասն կ'կազմէ « Ընտանեկանք » տիտղոսով հատորի մը զոր մօ-
տերս հրատարակելու մտադիր է մեր մեծանուն քարեկամ Տիար Ռե-
քեոս հօ. Պերպերեան և զոր ձօնած է իր յաշեա ողբացեալ տիկնոջ
յիշատակին :

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ՍՈՒՏԸ ԻՐԱԻ՝ ԹԵՆԴԸ ԹԵԼՈՔ

Ա.

ԱՌ Յ ԱԼՓԻԱՐ

Ամէն գեղ, յաճախ ամէն թաղ՝ ունի իր նշանաւոր մարդը, իր
պատմական դէմքը. մեծ ուշադրութիւն կ'ըլլուի ասոր խօսքերուն
ու շարժումներուն. կը լրտեսեն, կը վերլուծեն, կը մեկնաբանեն
դանձը անդադար ինդճ մարդը, առանց գիտնալու, հաճոյալից
ժամանց մը կը դառնայ, բերնի համով ծամոց մը, հետաքրքրաշարժ
եւ միշտ շարունակելի թերթօնի պէս բան մը, իր գեղին կամ թա-
ղի կենսաբեմին վրայ առաջին գերակատարի աւագ կարեւորութիւն

մը կը հազնիւ նշանաւոր մարդը ամէն տեսակէ կրնայ ըլլալ: Ո՞ր մէկը թուեմ . . . Խնայարած ուղեղով զիտնակա՞ն մը զիրքերու եւ թղթերու մէջ ողջ ողջ թաղուած, երկայն արձակ մաղերով եւ քաղաքապետութեամբ մորուքով սոքի՞ւր մը, թաղակա՞ն մը որուն կնոջ մեծածախս արդուգարդն եւ շտայլ կենսափարութիւնը կասկածներ կ'արթնցնեն հոտառու յուզականութեան պէս (furet) — ասպտի փարակ ուրիշ՞ց կը գտնայ կոր . . . հարկաւ կ'որոշէ կոր . . . — ամբողջ մը որ պանդոցի անգիտութեամբ կամ շահխնդիր համակերպութեամբ թոյլ կուտայ որ կինը դեր - ամուսին մը պաշտօնը կոչէ. դիւրի եւ արժէքի տէր, փայլ ու շուք ունեցող մէ՞կը, — ուսումնական, դաւաճող կամ պետական բարձր պաշտօնաւոր, — սիրահարական կամ այլ դայթակողութեամբ արատաւորուած մեղաւոր մը, խեղճ մը, ապօ՞ւշ մը, վեցհազարեակ կարգացօ՞ղ մը, ես ի՞նչ զիտնամ: Թաղեցիք, այս տեսակ տիպար մը փնտնելով եւ գտնելով իրենց շուրջը, ոչ միայն սքանչելի միջոց մը կը ճարեն պարագայ ժամերը «բէֆով» մանկու, այլեւ կեր ու որս կը հայթայթեն մարդու բնական շատ մը զգացումներու, — հիանալ, զայբանալ, կարեկցել, ծաղրել — եւ մանաւանդ կը գոհացնեն այն բնազանցական հետաքրքրութիւնը որ կը մղէ զմարդ փնտնելու ինչ որ սովորականէն դուրս է, տարբեր, ինչ որ կը զարմացնէ երեւակայութիւնը եւ դորձել կուտայ անոր: Աղբերու պատմութիւնն որ նշանաւոր անձանց ու անցից վէպն է եւ արդէ տիեզերածառալ թերթօնը՝ այս հոգը պէտքերն դոհացմանը կը ծառայեն պարզապէս, դէթ ամբողջ համար:

Վոստիորի եւրոպական եղերքի Ա . . . զեղին նշանաւոր մարդը Նասիպն էր, «խենդ Նասիպ»ը, ինչպէս կ'ըսէին: Մակդիր մը յաճախ անպակաս է տարարներուն վրայէն. կարծես հանրութիւնը պէտքը կ'զգայ, ինքնակոչ կնքահայր, ի նորոյ մկրտելու այդ մարդերը որոնք կերպով մը իրեն կը պատկանին, իր ծաղուն կամ հիացման հաւաքական սեպհականութիւնն են: Ա . . . զեղը մէկն էր Վոստիորի այն զեղերէն որոնք ամառը կը լեցուն զօդափութեան եկող ընտանիքներով. տեղացի ըլլալով՝ կային հոն 20—30 տուն հայ ընտանիքներ, փոքր մասը բարեկեցիկ, մնացեալը աշխատուոր. ասոնցմէ շատերը կ'ապասէին եկեղեցիներուն, որն իր արհեստը քչեւ լու, որը իր առնը վարձու տալու համար. ընդհանուր վիճակն է ասիկա Վոստիորի զեղջուկներուն որոնք իրենց ամառուան հիւրերէն կը հանեն տարուան հացը. ձմեռը կը հանդիսն սպասելով լաշորդ կղանակին որ պիտի բերէ գրեթէ միևնույն անձերն ու վաւտակը:

Նասիպն ալ ամառուան դալուն սպասողներէն էր, եւ ամենէն անհամբերը: 20էն 25 տարեկան երեւցող երիտասարդ մըն էր, զեղը ծնած, հոն մեծցած եւ հոն մեռնելու դատապարտուած: Կը հաւատօք, զեղէն դուրս ելած չէր Նասիպը, չսկսեալ նստած մարդ չէր . . . բայց, նայէ՛, զեղին ծակ ու ծուկը, բաց ու ծածուկ անդերը ամէնէն ալ գոց զիտէր. քարերը անգամ համբած էր. սիրահարուած էր իր զեղին. անոր չըջնովի սգին էր, անխոնջ խուզարկուն, թափառական հրեան: Իր զեղին մէջ ամենուրեք էր, միշտ ներկայ ինչպէս յայրատ ստախ բոսը (salyre) զիջարանական անասուն մէջ. ձգմարիտ տէրն էր զեղին, սասանց ափ մը հող ունենալու: Կանուխէն որը մնացած էր Նասիպ. առնէն դուրս ասլաւ էր միշտ, բաց օդին, արեւներուն, հովերուն, հողերուն մէջ, բլուրներուն գլուխը, անտառներուն ծոցը ծովին եզերքը. իրեն տարեկից ընկերներու

հետ ըրածը չէր մնար. պտուղի, հաւի զոդութիւն, ապակիներ կոտրել, ծեծ ծեծ կըւռուք, յոյն տղաքներու գէժ ճակատամարտներ յարգարել, խեղախ լողանքներ ծովուն բացերը, ասոր անոր նաւակը գաղտուկ մը քափելով մէջը նստիլ եւ ժամերով թխալարել ի խոյզ նորանոր սփունքներու, ձկնորսութիւն, որսորդութիւն, վերջապէս դպրոցի երես չի տեսած եւ փողոցը մեծցող գեղացի տղաքներու սիրական հաղարումէկ դբադումներն ու զբօսանքներն որոնք տարօրինակ խառնուրդ մը կը կաղմին բնութեան միամիտ ու հեթաւ նոսական սիրոյ եւ առաջակային բնազդներու ի մի բան, Նասիպ կառարեալ եայր — Չափխընի մըն էր Որբութիւնը Նասիպին համար չարիք մը չեղաւ. փողոցակեաց այդ տղան ընտանեկան բոյնին քաղցրութիւնը, ջերմութիւնը վայելած չէր. ասոր գաղափարն անգամ չունէր. աղքատ ընտանիք մը, մարդը բիրտ ձկնորս մը, մայրը կոշտ գեղըւկ մը, էրիկ կնիկ միշտ կսիւ ծեծ կըւռուք, որոնց առասեղը Նասիպն ալ կ'ընդունէր հայհոյութեանց եւ ապտակի առատութիւն մը, այնպէս որ, ա'լ փորձառու եղած, փոթորիկը առանին հորիզոնին վրայ ծայր տալուն պէս, Նասիպ կծիկը կը դնէր եւ կ'երթար իր սիրական գեղին մէջ մուրիկ, հոգ չէ թէ վերադարձին՝ աղուոր ծեծ մը յաճախ կ'սպասէր իրեն ճաշին հետ. Նախ մայրը մեսաւ, որով խզուեցաւ. միակ թոյլ յօդը որ դինքը աստիճան մը տունին կը կապէր. Հայրը սակայն ատեն ատեն իր ձկնորսի կաշմբուն ձեռքին ծանրութիւնը կ'զգացնէր իրեն. եւ ծեծին վախը յաճախ կը սմբեցնէր իր սլացքները գէպի բուրբուրին մեղադատ կեանք մը. երբ հայրը մեռաւ, Նասիպ ա'լ երջանիկ եղաւ ինքզինքը ծառի մը պէս մինակ դանելով աշխարհի վրայ. 12 տարեկան այդ անտէրունչ տղան ապրեցաւ ինքնիրենը, իր հացը հանեց հսկիւն հոնկէ, գողութեամբ, աշխատութեամբ, մուրացկանութեամբ. ողջ ըլլա'յին, մանաւանդ, ծովեղերքին ուլականջներն ու ոստրէները, պարտէզներուն պտուղներն ու կանանչեղէնները, գաշտերուն խոտերը որոնց ուտելիները ի տղայ տիտց կը ճանչնար. Թող որ, բնութեան հետ զիրկ զիրկի ապրող գերառողջ մարդոց պէս ժուժկալ էր ու չարքաշ. Արիստոփանի եւ Դուկիանոսի մէջ չե'նք կարգար որ Յոյները, այդ կարիճ ու մարմնամարդիկ ցեղը, «կը ճաշէին երեք ձկնապընտուղով, գլուխ մը սխտորով եւ սառտինով մը»։ Օրը մէկ քանի անգամ գեղացիք կը տեսնէին, նկարչագեղ սխուէթը Նասիպին որ փողոցը իր կօշիկներուն կէս փրթած նրբաններովը աւելելով տուներուն տակէն կ'անցնէր մէկ ձեռքը պտուղ մը, միւսին մէջ ափ մը հաց ըռնած զոր փոխն ի փոխ կը խածնէր ահաղին ախորժակով. ասոր պէս քանի մը ճաշ օրը իրիկուն ընել կուտար իրեն։

Նասիպին միտքը բուժ ու նախնական մնացած էր, կիսավայրենի վիճակի մը մէջ, չի հերկուած հողի մը պէս ուր խնդ ու խնչ լատ խոտեր, մացառներ, ցախեր կը բուսնին խառնի խուռն. ի փոխարէն՝ Նասիպ քաջատողջ կազմուածք մ'ունէր, բաց օդին, արեւին, անձրեւին տակ ուսմացած, բազմացած, արգասաւորուած։ Ու ժով էր եւ զիմացկուն, ծանր բնութեւ եւ երկար աշխատութիւններու կռնակ ու կուրծք տալու կարող։

Երկուստարդ Նասիպը ցած ճակատ մը ունէր, ոչ այն ցած ու նահանջող ճակատը որուն ետեւ խորամանկութիւնը կը պահուէր, այլ ցած ու ցից այն ճակատը որ լիթամատութեան, յամառութեան պատնէ, անառիկ ամբողջ, սեփսեւ փայլուն մազեր որոնք եթէ սանդուղէին պիտի կրնային պատիւ ու շուք բերել գէմքին. թաւ

ու իրարու միացած յոնքերու տակ խոշոր աչքեր լճանդորը աբա-
յայտութեամբ, սակրու ա կախ քիթ մը, ծովուն աղի շունչերը ծը-
ծելէն կարծես լայնցած սնդուքներով, խոշոր բերան մը, քմածիլ
հաստ պէտերով անկուած, լայն կուրծք, լայն թիկունք կըրցած
եզրագիծով, քիչ մը կոր, ինչ որ կը պատմէ իր կեանքին տատանքն
ու համակերպութիւնը, ամենօրեայ բնուր։ Որովհետեւ անտատկ Նա-
սիպը հիմա անխոնջ աշխատաւոր մը եղած էր։ Նասիպ՝ ինքզինքը
չուտով ճանչցուցեր էր եկուոր ընտանիքներուն եւ անհրաժեշտ
կացուցած։ Նասիպին պէս մարդեր պէտք են ասանկ գիւղերու մէջ։
Շուկացին որ տոպրակով մը կամ պայուսակով մը բեռնաւորուած
կը դանախ իրիկունք՝ չուղեր կամ չի կրնար գեղին դասիկներ ել-
լել անպին ծանրութիւն մը ձեռքը — թող սը չատկուր։ Համար
ճշմարիտ հաճոյք մի՞ն է, սնտիւռութեան աման դոյց մը ձեռքի
տոպրակը նաւամատոյցը բարեւ, բռնած սպասող մէկու մը տալ,
բարձրաձայն «հայտէ՛ աս սըւիկա տուն տար տէ՛ նայէ բան մը
կ'ուզե՞ն կոր» մը արձակելով, հապա այն հայե՞րն որոնք օրուան
յոգնութիւննին տանելու համար սիրասովոր են ծովեզերեայ սրճա-
րանը հանգրուանիլ պահ մը, եւ սա՛նկ, — ի՞նչ կ'ըլլայ — բարեկամեւե-
րու հեռ մէկ քանի սրտակ օգի պարպել, որով կ'ստիպուին չամի-
րածոյ մեր կամ տապակցու ձուկը իրենցմէ առաջ տուն հասցնել,
որպէսզի երբ երթան՝ կերակուրը պատաբաստ դանին, տաք տաք
կթէ կարելի է՝ չողին գեռ վրան։ Հապա՞ տանտիկններն որոնք
չեն կրնար օրը քանի մը անգամ նաւամատոյց իջնել ուր կը գտնը-
ուի «բաղար» եւ եւ իրենց գործը կը տեսնեն պատուհանէն ձայնե-
լով «ձո՛՛ նասիպ, հայտէ գեռ ամխալածաւին ըսէ՛ որ մեզի 2) օխա
ածուխ գրկէ . . . ջրկիրը մեզի գրկէ՛ . . .» ի բաց առեալ մեծ «խըղ-
մէթ» ի հանգրուաւոր օրերն ուր նասիպն մը պէտք կայ փայտ կտու-
րելու, տախտակ սրբելու, հորէն ջուր քաշելու համար։ Անխնայ
աշխատող, գիւմացիուն, բոլոր ասոնք կ'ընէր նասիպ, ուսելիք,
զրամ, հազուա անհետ ի փոխարէն։ Ուսեաւոր կը հանէր տան-
կով եւ առած հնչուն գրամն ալ կը պահէր, տաք տաքուն մէջ.
տառ, գրուչ խորճելու ասիթ ունեցած չէր։ Բայց հոս չէր վերջա-
նոր նասիպին գերը։ Օգտակարութիւնը չէր մինակ իր պաշտօնն
ու իր մեծ յաջողութեան գաղտնիքը եկուոր ընտանիքներուն քով։
Նասիպ ուրիշ երես մըն ալ ունէր որով թերեւս աւելի սիրելի էր
իր հիւրերուն քան իր աշխատութեամբը, տաղանդ մը ունէր եւ ա-
հաղին պէտք մը կը գոհացնէր, գիտութեամբ թէ անդիտութեամբ.
«հշանաւոր մարդ» ու յմոյշներուն մէջ մոռցեր եմ յիշելու, չահե-
կան եւ կարեւոր տեսակ մը, — գուարճացողը, միտաբ, քօնափ
մարդը, նասիպ տա ալ էր նաեւ գեղին բնակիչներուն համար, դա-
ւեշտական ներկայացուցիչներու կենդանի չարք մը, Հաճի-Յւանդ
Քառակէօզի չըջուն թատրոն մը։ Ասոր համար մանաւանդ աիկին-
ներն եւ օրիորդները խնդ կըլլային իր վրայ, ձեռք ձեռք կը քա-
չէին գինքը, աղքատ մարդեր որոնք իրենց միացող հոգերուն «ե-
ղովը» կը ապակուին, ոչ սիրտ ոչ ալ ասան ունին նասիպն մը
հեռ գուարճանալու, բայց բարեկեցիկ կիներու համար որոնք իրենց
ժամանակն աւելի բաղմոյցին վրայ կ'անցունեն քան օճախին դի-
մաց, որոնք իրենց ձեռքին մէջ աւելի հովաւարներ ունին քան ա-
ւել, այս տեսակ ախպար մը մեծ բաղդ մըն է։ Ասոնց պէտք է մէկն
սրուն չնորհիւ ժամանակնին չուա անցունեն, որ գուարճացնէ գի-
րենք, բաներ պատմէ, թաղին կամ գեղին մէջ անցած դարձածը

զրուցէ ճեքելով եւ վրադիրքով: Ասով կը բացատրուի աշխուշակե-
տական տուներու մէջ յաճախակի եւ պարբերական — իբր կանո-
նաւոր պաշտօնեայի — այցելութիւնները ստորին դասակարգէ աիւ-
պարներու որոնք հին հագուստի մը, քանի մը զրուշ ոլորմութեան
կամ ճաշի մը փոխարէն ժամերով կը զուարճացնեն համեմատաբար
տիկիններն եւ օրերգները: Յաճախ տունին լուացարար կամ կար
կարող կ'ենն է, կամ մանր մունր յանձնակատարութիւններ կատա-
րող ո՛ր եւ է նասիւզ մը:

Նասիւզ՝ չէր պատկաներ զուարճացնողներու օրամբտ վարակե-
տորդի դասակարգին որոնց տիպարը Պալղաքի Պիքսիուն է. ո՛չ ալ
այն զուարճացնողներէն էր որոնք համով հոտով պատմութիւննե-
րու ձիրքը ունին, կամ անոնցմէ որ բոլորովին ցնգած են, խելա-
գար եւ կը խնդացնեն այլանդակ խօսքերու եւ շարժումներու չը-
նործել նասիւզ գրեթէ ակամայ զուարճացնող մըն էր, անոնցմէ
էր որոնք ոչ թէ կը խօսին ինքնաբերաբար այլ զոր ուրիշները կը
խօսեցնեն, կը գրգռեն, կը գրգռեն խօսելու իրենք իրենցմէ չունին
զուարճացնելու կարողութիւնը: Կէս — միամիտ, կէս — շոշորգ զը-
ուարճացողներ որոնց դերը կը կայանայ « թօճափ » պատասխաններ
տալու մէջ իրենց եղած նպատակաւոր հարցումներուն: Յաճախ կը
խնդացնեն իրենց գործածած մէկ բառին երկդիմի իմաստին չնոր-
հիւ: զիմացինք դէշի, ծուռի կը տանի եւ կը խնդայ: Այս տեսակ
զուարճացնողները, իրենց իրական կամ ստերեոտիպ պարզամտու-
թիւնէն զատ ունենալու են իրենց յատուկ շեշտ մը, մասնաւոր բան
մը իրենց անձին վրայ որ լրացնէ, պատկերազարդէ իրենց խօսքե-
րուն ակամայ դաւեշտականութիւնը: Ծամածուծութիւն մըն է յա-
ճախ, աչքի բերնի կամ ամբողջ դիմադեմութեան դաւեշտական ար-
տայայտութիւն մը, իսկառիւյ խաղ մը: Ասանկ բան մըն էր նասի-
ւին տաղանդը խնդալու բարեմիտ ձեւ մը ունէր, սանկ բերանը
լայն մը բանալով եւ մէկբանի երկվայրկեան դաշն բաց բռնելով,
դէմքը խնդուքին ջղաճգութեանց մէջ պաղա՛ծ, անշարժացած, մինչ
բերնին մօտ թացուածքէն ձեռի ձերմակ ախտանքուն ստառիէ
ծիծաղը կը շաչէր երեսոց իւլեր: Խնդուքին տարօրինակութիւնը հոն
էր որ մէկէն խմէկ կը փրդէր, աղմկալից, ջրվէժի մը ուժգնութեամբ
կը թափէր դէմքն ի վար, կ'ողողէր դաշն ամբողջովին եւ յանկարծ՝
չիս գիտեր ինչ մոգական շունչէ մը՝ կը սառէր, կը մնար առկախ,
կարծես կը քանդակուէր դիմադժերուն մէջ որոնք կը շարունակէին
խնդալ ու չէին երերար, արտայայտութիւնը կը մնար երբ հոգին գա-
ցեր էր: Այնքան յեղակարծ էր ծիծաղին գահալէժ թափէն փոխանցու-
մը ետքի այդ լոխի ու անայլայլ դիմախոտով թեան, այնքան անհեթեթ
որ անլուսալ խմէկ մըն է կը փրդէր դիմացինէն: Եւ նասիւլին գէմ-
քը, այդ վայրկեանին երանելի ապուշութեան, բարեմտութեան ա-
նանկ դիմալեղի արտայայտութիւն մը կ'առնէր որ ստիկա մեծ աղ-
ու որութիւն մը կ'ըլլար իրեն: Աս էր նասիւլին հանճարն ու փառ-
քը՝ այդ խնդալուն հոգի կուտային գեղացիք, նասիւլը բթամբտ էր
ըսի, բայց ոչ ապուշ: չունէր քաղքենիին ձկուն խելքը, ոչ ալ գա-
ւառացիին սահմանափակ խորամանկութիւնը: Բայց խելացի էր իր
ձեւովը: գուրի չէր այն բնագոյական խելքէն զոր ունին վայրենին
եւ ձգտարիտ գեղացին — մինչեւ անտուն չիջնալու համար, — եւ
որ կը կայանայ իր անձը պահելու պահպանելու, իր գոյութեան
սպաննացող վտանգներուն դէմ ինքզինքը պաշտպանելու, իրեն
կենսապէս օգտակար բաները բնագոյական եւ գործադրելու մէջ:

նախնական, նիւթական խելք, բայց սքանչելի կերպով սուր եւ արագ, գործիքի մը պէս կատարեալ իր պաշտօնին մէջ։ Նախաջուտով հասկցաւ որ իր աշխատութեանը հայր այս խնդարը իրեն կը ծառայէր կոր, բնազդաբար մղուեցաւ շահագործելու զայն։ Հափազանցեց, կատարելագործեց զայն։ Հսպասեց որ ծիծաղը գայ բնաբուղի թափով մը, այլ զայն յատուց բերաւ։ Կամայ եւ վիտուսեամբ շոյելեց իր ծիծաղները։ Արդէն միշտ ասանկ կ'ըլլայ մարդ երբ կ'ըզայ որ իր մէկ յատկութիւնն ուրիշներուն հաճոյք կը պատճառէ, անոնց քով գտած յաջողութեան ու համակրանքին գաղտնիքն է, անդիմադրելիօրէն կը բերուի հափազանցելու զայն։ Թաղաւ գերասանութեան (cabotinage) կը գիմէ։ Գեղեցիկ կիներ որ իր մէկ վերքը կամ շարժումը կը տեսնայ որ կը հաւնուի, սրամիտ մարդը կամ վիպողն որուն խօսքերը կամ պատմութիւնները հաճոյքով մը տիկ կ'ըլլուն, ի մի բան՝ իսկապէս լաւ մը, այլոց հաճելի ձեւով մ'ունեցող մէկը որ կը գիտակցի թէ ասոր համար է որ կը փնտռուի, ա'լ նայիս ծայրայեղութեան եւ կրկնութեան մէջ կ'իյնայ, եւ յաճախ կը պատահի որ տաղանդը կը կորսնցնէ իր բնազդ, բռնաշնորհ յատկութիւնը, յաւակնոտ ծամածուծութիւն մը կ'ըլլայ, եւ մարդ ծիծաղելի կը դառնայ ճիշդ այն բանով որ իր գեղեցկութիւնը կը կաղմէր։

(Շարոն Բալիլի)

ՊԵՏՐՈՍ ԱԳԱՅԱՆ

ՄԵՌԱԾ ԶՈԳԻՆՆԵՐ

Այս անձանէ ե խորհուրդներու աշխարհը սարսփնակ
Տեսակ մը գեղեցկանկոց,
Միքն ու պաղ, srsisօրհն երազունակ։
Կոնածնւ սոճիներն — իրենց գլխին վրայ խաչերով —
Վանականներ եւ կարծես,
Վեղարաւոր՝ որ շարուած են իովե ֆով։

Հովն որ յախճեցօրհն կը սուշե ուսերուն մեջէն,
Մահանուագն ե վայրի։
Եւ սուերները որ կը դադրեցնեն
Յօս տեղեկներու եւ սեղսած նիւղերու ֆունին վրան,
Մեղեցիներու հոգին եւ
Ուրիկ արեւին շողերը կը սարսուան։

Մահաբոյր անձանիւն մեջ կը ամփոխ ֆայլերս մոլորուն,
Ու հոն կըսպասեմ երկար։
Կըսպասեմ միշտ իմ հոգիիս գալուն,
Իմ խեղճ հոգիիս որ դաշկոյրեցեմ մեռաւ արդէն,
Շարժող սուերներուն մեջ,
Յօս տեղեկներու ֆունին վրայէն։

ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԷԶԵԱՆ

ՄԵՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐԻ ԳՈՅՆԵՐԷՆ

Սկիզբէն իմեր, գէպի առաջգիմական բայլեր ձգտելու մէջը մեր ցոյց տուած վատում տկարութեան և մեր կեանքի բոլոր դարձունէութիւններուն մէջը բունտը երեւոյթներուն հանդէպ՝ միշտ խնդրախաբէական զգացումներ մինակ տածելու մեր փառապար հակումներն են որ, բացած են մեզի ազէտալից ու կորստարիւր ճամբան մշտնջենական յետադիմութեան, ուր մենք զմեզ ճակատադրած ենք զլտսրելու, հաւանականաբար անդարձ անփերջաւորութիւնով մը, եթէ յաւիտեան սիրենք չզգաձուիլ անոր մթին ու վառնդալից հեռապատկերէն, ընդոստ ու երջանկաբեր դարձի մը համար անկէ:

Յոսի ու արժատացած ունակութիւններու ամբողջ շարք մը կազմող հակումներու աս գլխաւորը, վաւերացուած եղելութիւն մը դարձած է մեր կեանքի և ընկերային բոլոր դարձունէութիւններուն մէջը, կերտելով ան զմպհի ու վշտառիթ անդրին՝ որ վտաթարացումը և օրըստօրէական անկումը կը մարմնացնէ իրմով:

Անխաթար մնացած ամբողջ եղելութիւններու շարքեր, աս պայծառ ճշմարտութիւնը կը հարստանան զժբազդարար, և խելքը զուրկ եղող մէկը կարծէ՝ որ անոր թօթափումին աշխտախ վերջապէս, սրովհետեւ ազ ուղղութիւնը չի կրնար ազէկ ելքի մը յանգիլ, շարունակուելով:

*
* * *

Խի՛ստ թարմ եղելութիւն մը, որ տնցաւ վիշկերս, խնդիրի մը շուրջը, օրինակ կը հանդիմանայ, անդամ մըն ալ ապացուցանելու ազ ճշմարտութիւնը, որ իրաւոյնէ շա՛տ դառն է յարմարցնել մեր կեանքին:

Օրաթերթներու ընթերցողներ տեղեակ են թերեւ թէ, ասկէ քիչ տուաջ, մտադրութիւնը ունեցանք, Բարսեղ Շահպաղի հետ, այցելութիւններ տալու Պոլիսի Հայ. վարժարաններուն, իբր Հայ. հասարակութեան պարզ անդամներ, ինչպէս կոչակար Մանուկ մը, կամ ձկնորս Միրիկ մը, — օ՛հ չիհասկցուեցաւ ցնաց ասիկա՝ բաղմութիւն մը հաստ — զլուխ մարդիկներու կողմէ, — հրատարակելու համար մեր տպաւորութիւնները, որոնք կրնային նպաստաւոր կամ աննպաստ ըլլալ, իւրաքանչիւր վարժարանի պարզած վիճակին համեմատ:

Ան ձեռնարկին մէջը, չի կար յաւակնութիւնը՝ ասով մեր վարժարանները յանկարծական բարեկարգութեան մը մէջը մտցնելու յոյսին: — Օ՛հ, անոնք շա՛տ ծանրաշարժ են իրենց երեւակումներուն մէջը և պէտք է համազուիլ որ, կարելի բան չէ՝ զանոնք մշտելով արթնցնել իրենց գիտակից բանականութեան: Պէտք է համազուիլ ալ որ, անոնք բան մը ըլլալը շօնին, և կապարային գամուածութիւնով ու անշարժելութիւնով պիտի մնան հոն՝ ուր են, ա՛յսօր, վա՛ղը, մէկա՛լ օր, և յաւիտեան թերեւ:

Աս ձեռնարկին նպատակն էր, տպատրութիւններու շարքով մը, երևան բերել ան ընդհանուր վիճակը, — աղէկ կամ գէշ, — որ կը տիրէ մեր վարժարաններուն մէջը, ցոյց տալու համար, եթէ ոչ արիշներու, գոնէ՛ հոն գլուխ մաշեցնող և երկա՛ր տարիներ վատնող աղոց ծնողքներու թէ, իրենց դատակները ի՞նչ կ'ըլլան, ի՞նչ ընկաւ վրայ են, տարին տաս երկու ամիս գոյնց երթալ դալու համար կօշիկ հինցնելով:

Աս գաղափարը գլուխ հանելու համար, ո՛չ պէտքը սնէկներ Ուսումնական Խորհուրդ կոչուած Ժողովքի մը ժողովականներուն յանձնարարութեան, և, ո՛չ ալ, միւս կողմէ, կ'աղէկներ մենք մեզի ներքէ պաշտօնական քննիչներու հանդեմանքը, — բան մը զոր կարելի մը խելոյր — Դատիւներ, իրենց պիտուն, չվարանցան շնորհելու մեղի:

Մերը սարդ անհատի մը, այցելուի մը դերն էր, ինչպէս ըսի բիշ մը վերը: Եւ ասով տարբեր բան մը չէր կրնար ըլլալ արդէն:

Ուղեղը տեղը եզոյց ու է մէկը, կը կարծեմ թէ, աս ձեռնարկին իրաւասութեանը մէջ տարօրինակ բան մը չգտներ:

Է՛ տրեմ, ո՛վ կրնայ ըսել թէ ի՞նչ կար անոր մէջը արատաց կամ անօրինական, որ, մարդիկ անկիջողաւ իշար անցան, անօրէններ վերջովեցան յանկարծ, սկսան նեղութիւն մը գլուխ իրենց վրայ, Ուսումնական Խորհուրդը այլալեւայ, իր արժանապատուութեանը վիրաւորանք մը սկսաւ նկատել գոյն, և մտադրութիւնը ունեցաւ իր պատկանելի Խորհուրդին մէջը խնդիր ընել ձեռնարկուած հարցը, վարժապետներ, անօրէններ՝ նախկիններ և բոլորեղիներն սկսան տեղացնել խմբագրատունները, և գետ ինչե՛ր . . . :

Պատմութիւնները, զբոյցները, որոնք սկսան շրջիլ աս հարցին շուրջը, և ա՛ն այլընդայլոյ ձեռնարկները՝ որոնք երան անոր նկատմամբ, ճշմարտապէս ցատալի և տխրեցուցիչ են, և կաշուով սնին մի անգամ ընդ միշտ հաստատելու թէ, որքա՛ն տկար ենք գետ՝ ու է կերպով առաջդիմական ձգտում մը սնեցող շարժումի մը գլմ՝ չընկրկելու համար և զխտակից ու անհրաժեշտապէս պահանջելի պատրաստակաւութիւնով մը մասնակցելու անոր:

Պատեմ և մտի՛կ բրբեր ան գլծալի ու խորապէս խղճացուելիք տկարութիւնները, թուլամտութիւնն սմբածութիւնները, որոնց անձնատուր կ'ըլլան, չքաշուելով, մեր կրթական գործին գլուխը գոննուց բաւական մը բազմաթիւ արտաթոններ:

Ասոնք գիտեմ՝ կ'ընեն Ուսումնական Խորհուրդին, տաշելով որ միջոցներ խորհի, դիրենք աղատելու համար, իրենց սպառնացող պատուհասե (?!) մը . . .

Այ պատկանելի շուրջով Խորհուրդն ալ, ինչպէս ո՛չ ուղղակի կերպով, բայց իրեն յատուկ ծածկակերպութիւններով, ձեռք կը սարկեցնէ անոնց, խուսափելու համար իրենց սրբաւարձութիւններուն բոլորակաւութիւնը:

Այ մարդիկը կ'ապաստանին նաեւ թաղին թաղ, Խորհուրդներուն պաշտպանութեանը, առաջարկելով և կողմակերպելով ծրագիրներ, որոնցմով կարելի ըլլայ խուսափիլ իրենց թափած բոյնին ներքինն ցաւ

դադարումէն :

Ուրիշ վարժարանի մը մէջ ընդհանուր դաստիարակն ալ, կը մատու-
րէ, և կը բանակցի ալ, իրենին հսկողութեանը արտօնուած վարժարանի
մը ընդհանուր դաստիարակին հետ, այցելունները ընդունուած ասէն անոր
վրայ զեկեկ, սրպէսզի ան ալ, — աստիկ բաներ կը մտածեն ու կ'սրու-
շեն երանելիները, — խնդիրը իր վրայէն նեակելով վարժարանին հոգա-
բարձութեան յանձնէ : — Կը զգա՞ր ցուալի զաւելտականութիւնն աս
խղճացուելի՛ք ակարսութեան :

Ու զեռ ինչե՛ր, զորս մէկիկ մէկիկ թուել՝ նկարագիրի ու բարոյական
կորովի արդահատելի պզտիկութիւններու ամբողջ համայնապատկեր մը
սլիտի կազմէր :

Ահա, աստիկ, մեր կրթական կեանքը վարելու պահմանուած խեղ-
ճուկ էակներ, իրենց՝ և իրենց վարած յարկերուն ներքին զոյնը ո և է
հանդիսատեսի ցուցադրելու անզօր, անհամարձակ ու ակար, վատարար
յաջողցուած պզտիկ բաջազործութիւններով և խնդիրին հանդամանքը
փոխելով իրենց փաթորիլայցի ջանքով, յաջողեցան ջուրը ձգել տալու
ծրագիր մը, անուղղակի արգելքներու զիմելով և անոնց զերտկայ ուժին
զօրութիւնով :

Ասանք զործքեր են, սրանք պէտք եղածէն աւելի բարձրաձայն կը
խօսին ինքնին և անգամ մըն ալ կ'ապացուցանեն ամբողջ թէ, որքա՛ն
ակար ենք զեռ շրնկրկելու համար ո և է օգտապաշտ զազաւտարի առջէ :

Մարդ բլլալիք չունի՛նք մենք :

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս 3 Փետրուար 1903

Սիրելի յարեկաւ՛, — Բարեկենդանի շարժուն մէջ ենք թէկ, բայց
մի՛ սպասեր որ բեզի զիմակներու վրայ խօսիմ : Մտնաւոր պատահաւ մը
չունիմ՝ այդպէս ընելու համար, մանաւանդ որ բուն զիմակաւորները, —
բարոյական պատրաստիւմ հոգինին ծածկողները, — տալույն ամէն եղա-
նակին մ'ջ կը վիստան մեր շուրջը : Եւ յետոյ կը մտածեմ թէ զիմակնե-
րէ և զիմակաւորներէ ա՛լ ձանձրացած բլլալու են ընթերցողներդ, սրանք
այո տղերք կարգացած ասկներին մինչև Mardi gras ի խրախճանքները
վաղիլած և յախրացած պիտի բլլան բարեկենդանի բոլոր հրագոյրներէն :
Կը դառնամ ուրեմն նախապրական նիւթերու և մեր համայնքի շրջանս-
կին կարեօր նորութեանց :

Ասանց մէջ առաջ կարեւորութիւն ունեցող պարսկան սա է թէ Կրօ-
նական և Քաղ սքական Ժողովներու ա՛յն անբաժնեք սրանք ասկէ առաջ

չէին մասնակցեր Վարչութեան աշխատութեանց, սկսած են իրենց օժանդակութիւնը նստիլ անոր: Տ. Մանկունի Սրբազան ներկայ պիտի զբաղուի եղեր Խառն ժողովոյ յատաճիկայ նստին որ տեղի պիտի ունենայ տալը օրէն: Մանկունի Սրբազան կարեւոր տարր մըն է վարչութեան մէջ, մանաւանդ կրօնական խնդիրներու համար, որոնց մէջ իր ձեռնհասութիւնը անվիճելի է: Մանկունի Սրբազան, որ կրկնապէս Արքեպիսկոպոս հռչակուեցաւ, անգամ մը Գէորգ Վաթուկիստէն և զերջերս ալ մեր արդի Հայրապետէն, մասնաւորապէս աշխատած է՝ Էջմիածին գտնուած առն՝ եկեղեցական խնդիրներու ուսումնասիրութեամբ, և աներկբայ Պատրիարքարանի ժողովները պիտի կրնան օգտուիլ իր ձեռն մաքէն, անսկիւն խօսուածքէն և Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութեան ու զտանութեանց մասին ունեցած բազմակողմանի անգեկութիւններէն: Վսեմ. Գարբիէլ Էփէնտի Նորատունկեան ալ, որ հիմա Պատրիարքարանի վերաբերեալ խնդիրներու ընտել Հայ պետական մարդոց մէջ ամէնէն կարկառուն գէմըն է աներկբայ, ասանապակեց խառն ժողովոյ վերջին նստին և կ'ըստի թէ պիտի շարունակէ տալ իր աջակցութիւնը Պատրիարքարանի ժողովներուն: Այդ օժանդակութիւնը արդարեւ մեծ արժէք ունի, որովհետեւ Գարբիէլ Էփէնտի Նորատունկեան այն խղճամբ աշխատողներէն է որոնք՝ երբ զործի մը կը վարին՝ չեն անտեսեր ամենաչնչին պարագաներն անգամ, և ընդհանուր դիմերուն հետեւելով հանգերձ, կը տեսնեն ու կը խնամեն մանրամասնութիւններն ալ. տարակոյտ չունիմ որ իր մեծ փորձագութենէն, իր հետաւետ խորհուրդներէն և իր վարիչի կարողութենէն մեծապէս պիտի օգտուի Պատրիարքարանի Վարչութիւնը:

Պատրիարքարանի միջավայրէն անցնելով Մամուլի աշխարհքը, հանալ կ'հանդիպիր մասնանիշ ընելիք նորութեան մը: Ծաղիկ, որ իբր օրաթերթ զարգած էր, սկսաւ վերերեւել իբր շաբաթաթերթ: Թերթին տնօրէնն է Միքայէլ Շամատանճեան և խմբագրական պատուակալ մարմինը կը կազմեն Ալիստան, Արսոս և Տօմիոս: Յաջողութիւն և յարատեւութիւն մաղթելով, զիտել կուտամ թէ հիմա մեր Կ. Պոլսոյ հայ մամուլը pléthore կոչուած հիւանդութեան ենթակայ եղած է: Հինգ օրաթերթ և տասնեակ մը շաբաթաթերթ չեն կրնար հաստատապէս երկար կեանք ունենալ. մատուցումը անհամեմատ կերպով շատ է խնդրանքէն, և տակաւին հանդիսատես պիտի ըլլանք շատ մը մակերթացութեանց և տեղատուութեանց, մինչև որ հաստատակշողութիւնը հաստատուի ունեւտագիտական որոշ օրէնքին համաձայն: Թերթերուն այս բազմապատկութիւնը պատճառ կ'ըլլայ ուրիշ տարօրինակ երևոյթի մը. յօդուածներուն խնդրանքը մատուցումէն աւելի է այսօր, և այս է պատճառը որ շատ անգամ տպագրական մեքենային տակէն լոյս աշխարհ կուգան անանկ զրուածքներ որոնց արժանաւոր կայանն էր զամբիւլը . . . ժամանեաւ: Եւ տակաւն պէտք է խոստովանիլ թէ խմբագրապետները չեն կրնար խըտապահանջ ըլլալ, որովհետեւ չեն կրնար ձեռմակ հրատարակել իրենց թերթերուն այն սխալները որոնք յատկացած են յօդուածներու:

Անցած օր, բարեկամ մը, խօսելով Խմբիճեան կարապետ Էփէնտիի

հիւանդութեան վրայ, որ բարեխառաքար ծանր հեռեանք չունի ի մեծ ցաւ կարգ մը յօդուածագիրներու որոնք արդէն իսկ կ'որոճային հայ խմբագիրներու նախապետին վրայ իրենց գրելիք հրաշակերտները, կ'ըսէր.

— Խմբիւճեան, իբր հայ խմբագրատպետի տիպար, ուշագրաւ պիտի մնայ մանաւանդ սա պարագայով որ շատ խտտապահանջ եղած է իր հրատարակած յօդուածներուն համար. խլէզներուն շատ երես տուած չէ, և այլ էր պատճառը որ Մառխ՝ երբ օրաթերթ մ էր՝ չէ բաջալերած ամեմին չափովն գրական յաւակնութիւնները:

Խմբագիր մը, որ մեզ կ'ընկերակցէր, պատասխանեց բարեկամօք.

— Գիտողութիւնդ ճիշդ է, իրա՛ւ Խմբիւճեան խտտապահանջ եղած է գրողներուն հետ. սակայն թող հիմայ օրաթերթ հրատարակէր և տեսնէինք. այս ստիպելի մրցման մէջ, շատ բարակին չպիտի նայէր. ձեռքը հասածը պիտի ստիպուէր առչ գրաշարին և ապահովաբար շատ աւելի ջերմ բարեկամ մը պիտի մնար վառեւակներուն:

Մտածեցի որ խմբագիրը իրատունք ունէր. ամէն միջավայր, ամէն ժամանակ իր պահանջումները և իր հեռեանքները ունի. ստիպա հաւատաւելու համար հարկ չկայ անպատճառ թէնի *La philosophie de l'Art*ը վերծանած ըլլալ. և ահա ինչո՛ւ այսօրուան հրատարակութեանց մասին աւելի ներդաւա՞ր ըլլալու հարկը կը ծանրանայ մեր վրայ՝ գէթ Կ. Պալսոյ հայ մամուլին մէջ:

Մամուլի տշխարհէն ալ անցնի՛րք բիշ մը մեր բնաանեկան շրջանակներուն, որ ամէն օր կարեւոր երևոյթներ կը պատկերանան մեր աչքին, որոնց ընդհանրապէս պէտք եղած կարեւորութիւնը չի արօրիւր հիմայ մեր հրատարակագիրներուն կողմէ: Գիտես որ վերջին շարաթիւները հարսնիքի շարաթիւներ էին. այս տարի Ս. Սարգիսին և Անճարակին՝ սովորականէն պակաս պոստիներ տեղի ունեցան Կ. Պալսոյ եկեղեցիներուն մէջ, ինչպէս երեցու նշանատուութեանց Պատրիարքարանի կողմէ հրատարակուած ցուցակէն:

Այդ հրատարակութիւնը, ըսեմ անցողակի, իր անպատեհութեանց հետ, ունեցած է իր օգուտներն ալ: Եթէ մէկ կողմէ խրաչեցաց կարգ մը ամուսնացողներ, որոնք չեն ուզեր հրատարակուած տեսնել իրենց նախնական անկարողութիւնը, — որովհետեւ այդ նշանատուութեանց տատիւճանները տեսակ մը *critérium* կը պահան որոնք կը ճշգին տալիներուն՝ ընկերական աստիճանին վրայ բռնելիք զիրքը, — միւս կողմէ երևան կը հանին մեր բազմաններուն խաղախութիւնները, զօրաւոր հակակշիւ մը պահնալով անոնց ճարպիկ ձեռնածուութեանց գէմ. արդարեւ, յայտնի եղաւ թէ մեր Տէր պապաներէն սմանք սովորութիւն ունին եղեր նշանատուներէն զրամ՝ զրպանել և ձրի արձանագրել տալ նշանատուութեանց աստիճանը:

Ամէն պարագայի մէջ, անուրան սլի է սա կէտը թէ մեր հարուստ և միջնակարգ գաղտկարգին մէջ ամուսնութիւնները կը պ սկսին, և եթէ վերջին երեսուն տարիներուն մէկ վիճակագրութիւնը պատրաստուի այս մասին շահեկան երևոյթներ պիտի պարզուին մեր աչքին: Կ. Պալսոյ

Հոյները որոնք Հայոց կրկին թիւն իսկ չեն կազմեր, Հայոցմէ եռապատիկ աւելի ամուսնութիւն կ'ընէր են վերջացող 1902 տարւոյն մէջ: Բաշկառէ՛ նաեւ անոնց ստումնարանները և նախակրթարանները յաճախող ազոց թիւը մերկններուն հետ, և պիտի տեսնես որ ոչ միայն ամուսնութեանց այլ և սրղեծնութեանց տեսակետով Վ. Պալոյ Հայերը հեղհեղեղ ևս կ'երթան: Մալթիոսի սկզբունքները մեր ընտանիքներու դուրը տի են ասեր, բարեկամ, և այս ընթացքով հետեանքը շատ ազգէկ չեմ տեսներ ևս: Այս երևոյթիւն ստանաւորները պէտք է փնտռել ոչ միայն բարոյականի թուլացման այլ անտեսական նկատուածեանց մէջ, և անոնց դարձանները որոնելու ենք, ինչպէս ըրին և կ'ընեն Ֆրանսայի արդի անտեսագէտներն և բարոյախօսները, որոնք շատ վտանգաւոր կը տեսնեն իրենց մէջ ալ երևան եկած մալթիոսականութիւնը:

Մեր ընտանեկան կեանքին այս տխուր երևոյթները կ'արժէ որ խորունկ ստումնարանութեան մը առարկայ ըլլան:

Ս Ե Թ

ՇԱԲԱԹ ՄԸ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԻՄ

Երկուշաբթի 9 Փետրւար. — Երկուշաբթի. . . ինչ անհամ որ՝ բարեկեանի ազուր կիրակիէ մը անմիջապէս ետքը մանտանդ: Քունը աչքերէս կը վազի, զլուխ ծանր է, կոտորածութիւն մը սկսկան. բոս մէջ, սոսմորս չարաչար կերպով խանդարուած, բերանս ընդի, թուրթիւն մը մինչև սկսկանբոս ծածը, տհա՛ ինչ ողորմելի վիճակի մէջ կարթննում այս առտու. . . կէս օրին: Իբրե թէ երկու սիրուած թևեր զիս վար զնէին անկողնիս մէջ, չեմ կրնար ստանններէս բաժնուիլ, աջ ու ձախ կը տապալլուիմ, կը յորանջիմ, կը վարանիմ, ի՛նչ կուզէ թող ըլլայ, եթէ չեղլում աշխարհը չի կործանիր, կորովի սրտում մը կուտամ ևս ինծի և ըիծս վերժակէն դուրս կը գտնում պատին:

Երկի հանդըներուս բազուածքը պիտի ընեմ: Այն հորիզոնական զիրքին մէջ, որ կը գտնուիմ այս պահուս, ո՛չ բարեկրթութիւնը զիս կը կասեցնէ, ո՛չ պատշաճութիւնները յարգելու պէտքը կըզամ, ո՛չ գիտող աչքերէ կը բաշխիմ, ո՛չ d'écort ևս բան մը կորոնցնելու վտանգէն կը վախնամ և ոչ ալ ի՛նչ պիտի ըսեմէն, սուտի երեակայութեանս կոթնած կը գտնեմ աչքերս և կոկիսիմ երազել, նանձը միջին ձգուած ձիւս մը պէս ազատօրէն, յանգնութեամբ և համարձակօրէն: Հիւսնուիլ է պատկերը զոր մաքիս առջև կը զծեն յիշողութիւնս՝ ձնոր ձեռքի ստուած երեակայութեանս հետ: Մեծ հայելի մը հիմայ աչքիս առջև որս մէջէն և իրարու ետեւ կանցնին զեպրերը և զեմբերը երէկի օրուան: Նախ անոր աչքերը, սե, խոշոր, խնդրեցնող աչքերը զգուշից և երազուն որ ճամբորդել կուտան ընդի զեպի կապոյտ երկինքներու և կանանչ ծովերու հորիզոնը:

նայաւածքներս անին անոնք, սիրախոյզ թոյ շրթներու նման որ քսակիննե-
րուց կը հանդիպին, գիրար կը վնասեն, կը շոյեն զիրար, մէկ մէկու հետ
կը խօսին, ո՛հ, այդ նայաւածքները յախշաակող, զգլխիչ այդ նայաւածք-
ները որ չես գիտեր ինչ կը խոստանան, չես գիտեր ինչ կուզեն . . . :
Որովհետեւ դաւաթ մը շամբանեա աւելի կայ այդ թոստին պզտիկ զլխուն
մէջ, շրթանքները պրկումներ կունենան, մազերը իրենց տեղը չեն, ժը-
պիւնները պզտիկ տիտներ կը փորեն բերնին երկու կողմը, թարթիչներու
ծայրերէն առկաթ կը քնան սիրոյ կաթիլներ, պզտիկ ջերմ մը երակնե-
րուն մէջ, բաւերը լեզուին ծայրը կը դաժուին սպանելով վերջին դաւա-
թին որ պիտի քակէ խորտակէ բոլոր կապերը և կ'ազնայները զորս դաւ-
տիարակութիւնը — է՛ն միտ թշնամին հեշտանքի ժամերուն — սառնօրէն
կը դնէ այդ բուստէ շրթներուն վրայ որոնցմէ դարս պիտի գտն հիմայ
վրդովիչ խօսքեր:

Հոգեբանական այս անուշ միջոցին, պարկեշտազոյնը ազջիկներուն,
Սէն Վէնտանի մայրապետներուն բարձրագոյն կարգի աշակերտուհիներ
ուն պէս չարաձնի, ամեն բանի հմուտ էակ մը կը դառնայ, որ մէկ կողմ
կը դնէ ձեւակերպեալ ingenuité ն վայրկեանի մը համար, որ բարակ
բարակ բաշքել զիսէ, թոյ կուտայ որ սիրալ խօսի բիշիկ մ'ալ — տա-
րին տնգամ մը, բարեկենդանէ բարեկենդան ներելի է այդքանը — զլիկ
պտոյտ մը կը կեղծէ որ խմած գինին գեր չունի ապարովապէս և ահա
գէտ կունենաւ պաշտելի արարած մը որ հաւատքը կը ներշնչէ բեզի թէ՛
է՛ն չի համոծ իզմիրցի ազջիկանց մարթին տակ Ռաբիդոսի մը կայ պահ-
ուրած որ իր վարդազոյն բթին ծայրը բեզ կը ցուցուն երկու Ռեօաշ-
րէրի գաւաթի միջև:

Վերլուծել կը ջանամ անոր նայաւածքները և օրը իրիկուն կըլլայ:

Երեկշաբթի 10 փետրվար. — Գրասեղանիս վրայ կը գտնեմ այս
առտու, մայրաքաղաքին բոլոր հայ թերթներուն շարաթ օրուան թիւերը:
Նախ Մասիսը կը բանամ իրեն պարտականութիւն, Արեւելքը ձեռք
կառնեմ, հինաւորաց բարեկամի մը ձեռքը սեղմելու հաճոյքը ես ինծի
տալու համար. Բիւզանդիոնին վրայ աչք մը կը պաւաքնեմ առանց գիտ-
նալու թէ ինչու, Սուրճանցոյս ուշադրութենէս չի վրիպիր և երկու շա-
բաթէ իմեր Ծաղիկի թիւերով կը հետաքրքրուիմ տեսնելու համար թէ
Արիստովան . . . արիստովաններ մինչև որ պիտի երթայ: Միւս թեր-
թերու ծաղիկն կուտովիւնը կը յարգեմ, նուազ խղճահար ձեռքերու
յանձնելու համար գտններ:

Այս շարաթտան շաբերու ամենէն շահեկանը ինծի համար Հրանտ
Առատարի candidatureն է Պատրիարքարանի Ա. գործակառարութեան:
Բարեկամ Հրանտ Առատար եթէ ինքն իսկ աչք չունենայ այդ պաշտո-
նին, ինչ աշխատէ կը թափ թէ Ս. Պատրիարքը և բոլոր յովանքները,
առանց վերադասութեան, իրենց հասնութիւնը պէտք է տան այդ բնա-
րութեան, օխելու համար Պատրիարքարանը Գործակառարով մը որ իր
անձին վրայ կը կրէ բոլոր այդ յատկութիւնները որ այդ կարեւոր պաշ-
տնատարէն կուտասին: Présentable ը՛ ինչպէս բիշեր, Հրանտ Առա-

տուր այդ գործին մարդն է իր օրէնսգէտի հմտութեամբ, պատուաւոր մարդու համբաւովը, իր կենցաղապետի և ընկաւապետի արտոյաններով, պաշտօնական հասակով, համակրելի անձնատրուութեամբ, իր տարածուն ծանօթութիւններով, իր զերբավր, զէմքովը և մանաւանդ իր կոչումովը:

Օրմանեան Պատրիարքին բով տատանկ աշխարհիկ գործակատար մը պէտք է բիշ մը շիբ զնելու համար Պատրիարքարանի խնայ և մղչաւած միջնորդարին մէջ: Խաւալ Գործակատարն է Հրանտ Ասատուր և Եթէ երբէք զինքը չընտրեն, մեր յոյսիներու ճաշակին վրայ պիտի սկսիմ կասկածիլ:

Մարդ մը Հրանտ՝ որ սոսեւտո՛ւր ձեռքը և փառաւոր պատրիարք մը կրնաւ ունենալ զէմք, ուր մնաց Գործակատար մը: Բայց այլևս բերականութիւն չպիտի կրնայ շինել եղեր, բեզ ինչ հօգ, նոյն խոկ եթէ ինքը աւերողքսօլիկն Պատրիարքարանին նուիրէ ինքզինքը, անգին կէսը կայ որ տասը ամսով կարէ:

Չորեքշաբթի 12 փետրւար. — Գեղեցկութեան բոլոր արարները, զոյներու բոլոր gammeը, բնութեան բոլոր ծաղիկները, ամեն տեղ մեծաբն, թաւիշ, կազ և սնդուս, տեսնուն ամենէն հօգնինքը, զէմքերու ամենէն աղւորները այս ամենը ներդաշնակութիւն մը կը կազմեն որու արձաղանքը կը գտնուի Ա... կնց երեկոյթին, Բ... կնց avant souperին և Գ... կնց f.ve o'clockին:

Գիտէի թէ. իզմիբցիները աշխատիլ զիտեն բայց մոռցած էի թէ զուարճանալ զիտանքին ալ իրենց նկարագրին էն փայլուն մէկ կողմն է:

Այս բարեկենդանի շարժումն մէջ, որ արած սղեսրութիւնը թուրքիոյ տարիշ ոչ մէկ բաղբին մէջ կրնաւ գտնել, այս սրբան հաւարումներ կը սարքուին Աստուած իմ: Պարահանգէս պարահանգէսի վրայ, club-ներու տուններու մէջ և բիշ մ'ալ ամեն տեղ, բարեգործական հանգէսներ իրարու ետեւ և ընտանեկան երեկոյթներ իրարու վրայ:

Ինը հրաւիրագիր սեղանին վրայ սրնց մէջ չորս հատ պարահանգէս, երեք հատ soirée, հատ մը հարսանիք և հատ մ'ալ . . . ժամաղբութիւն մը օրիորդի մը հետ որ կուզէ եղեր զիտնալ թէ ինչպէս կեփեն արմախ անուշը Եղիպտոսի մէջ:

Այդ աղջկան միտքը բան մը եփել է, բայց ինչ ըլլալը հասկնալ մեծ պոհքին կը թոյլում: Բարեկենդանի շարժումն մէջ մարդ ինքզինքին չի պատկանիր: Աղբին աշխարհ աղւոր բաներ կան: Հոս պղտիկ նոր սկսուած վէպ մը, կիսատ մնացած հոյսերգութիւն մը, — անպատահու մայրը վրայ եկած է — հին տաք ֆլիքթ մը որ ընդուն յոյնած ըլլալուն ձեռքերը կը խօսին և շատ անգամ սրունքները, խոտոսցուած աւտոստութիւններ, նոխանձի տեսարաններ, շիկնոյ աշտեր, սեղմուած ձեռքեր, իրարու զարնուած զատթներ, միասին խոսուած սանտալիներ, վեջապէս բոլոր այն հախով բաները որ շարժումն մը համար մոռցնիլ կուտար կեանքի պղտիկ և զտն կողերը, անոնք ալ իրենց կարելին շարժիլ մը մոռցուելու համար:

Հինգշաբթի 13 փետրւար. — Բան բարեկենդանի, պաշտօնա-

կանը, այս օր կոկիտ։ Օղը պայծառ է, երկինքը կառ—կապոյտ։ Անշահ, թափթըփած գիմակաւորներ ծայր կտաւն արդէն ինչ օր սեմերուն վրայ կը դամէ բոլոր ուղաւորները տուներուն, փողոցի մարդերը ցերեկը պիտի ընեն ընկերներն, բայց գիշերը մերն է։ Ես դրա կը գնեմ որ բոլոր ճանչցած աղջիկներս մաղերնին *ondulè* ընելու վրայ են այս պահուս։ Յաշտաւարիս մէջ բան դրելու ժամանակ չունիմ ալսօր։ Յօլաւան պէտք է տարաւեմ, «Մամուլ»-ը բարեկենդան չունի։ Յաւաւթին ուրեմն, Հինգշաբթի օրերը ես ինծի չեմ պատկանիր։ Շաբաթը անգամ մը . . . ընդ Մամուլ . . . բաւական երթալու պէս բան մը որ ոսկորներս կը հանդաւորեն։

Ուրիշար 14 փետրւար.— Մարդս տարօրինակ կենդանի մըն է, հաւատացելը։

Երէկ գիշեր շատ բան վայելեցի, ամբողջ վայելքը զուարճութիւններուն.— սպոր, երգ, զինի, կերութեամբ, ֆլիթթ, նուագածութիւն, լաւագոյնը ընկերութիւններուն, դրօտանք մինչեւ առաւ, մինչեւ սըտեղս։

Այսօր երբ կարթնեամբ ալլ ամենք մոռցած եմ արդէն իրրի թէ բան մը տեղի ունեցած չըլլար, յիշողութեանս զրկուտ, ուղեղիս մէջ սղտիկ միջալէպ մը միայն, աննշան ինքնին որ շատ կը չարչրկէ դիւ։ Խղճի խոջթ մըն է արդեօք զղջում մը։ Ես ինչ դիտեմ, սիրտս կոտորւած է ինքզինքէս կ'խալիմ, ես ատանի անխելքութիւն երբեք չեմ ըրած։

Ինչու չի պալի. . . : Ամենքը մէկանց վրաս մ'իյնաք. թող տուէք որ բացաւեմ։ Այսբան տաքուշ կրնամ ըլլալ եղեր հէ՞։ Այն, ինչու չի պալի. . . ատանի աւիթ ամեն տանն չի պատահիր։ Գործ չունիս նէ սպասէ ապուշ։

Երէկ իրիկուն ժամը 9 ին մօտ ճատակէն կանցնիմ կօր. գիմացի մայթին վրայ չորս գիմակաւոր արաղ արաղ կ'ըսեն։ Մէջերնէն մէկն յանկարծ յայրատ շարժուածքով մը կ'վաղէ եւ ձեռքը ձեռքիս մէջ դնելով՝

— Բարի իրիկուն Բրիգանդէմ, կը մուլաւայ գիմակին տակէն։ Բան մ'ըսած ըլլալու համար։

— Կի՞ն ես թէ երկի մարդ, կը հարցնեմ, անտարբեր կերպով։

— Ոչ մին ե ոչ միսր, ես հրեշտակ մ'իմ, կը պատասխանէ։

— Բայց այս ձեռքը հրեշտակի մը չէ տալահալապէս։

— Իբրեւ, եկուր տես ես։

Ես զիս կադի կտալէն տակ ըաշելով, տօմիսոյին տակէն դուրս կ'հանէ ձեռքը եւ լսյալին կը ցուցադրէ։

Ես շատ աղտո ձեռքեր տեսած եմ, բայց տատանկին չեմ հան խաղած։ Ինչ ձեռք էր աս, Առաւած իմ, ճերմակ՝ շուշանի պէս կակաւղ՝ ազնիւ ալիւրէ շաղուած խմորի նման, կաթով, ելակով եւ շաքարով կերտուած ձեռք մը, վարդազոյն եղունգներով ձեռք մը վերջապէս որ եթէ ականջէդ բռնէ եւ ընդ գոմբ տանի, ներսիլիկ կ'մաշթիս որ ամենէն երկայն ճամբայէն հասնիս հոն։

Ինչ ընելու չի գիտցայ, շտաբումը պատեց զիս, ինքզինքէս ելած

հաղիւ ժամանակ սնեցայ խելարբելու և աղերսագին կերպով՝

— Մեղքս բաւելու համար, կը ներէ՞ք որ համբուրեմ . . . բոնուս չի մնաց, բովէն մէկը, տաւտինը դուցէ — առանց փուշի վարդ չկայ — թեկերէն բաշեց առաւ տարաւ :

Կեցած տեղս բոք կարեցայ, բազըը շրթներուս մօ . եցուցած էր ձեռքերուն տմենէն պաշտելին և ես, զսրտցական աղայի մը պէս, հրաման ուզած էի համբուրելէ առաջ :

Ան ինչո՞ւ չի պազի, ինչո՞ւ :

Շաքար 13 Փետրվար. — Անպղծ օրը այդ ձեռքին վրայ մտածեցի : Եթէ ձեռքէս գայ, սաքին պիտի երթամ, սաքի տակ առնելով բոլոր պաշտածութիւնները, իր սաքերուն առջև դնելու համար բոլոր զգլումներս :

Գործիս ձեռք չի տար արձակով խօսիլ, ութը օրը ստանաւորով պիտի խօսիմ հետ և գաղափարները ձեռք ձեռքի տուած պիտի դան : Բազըը որ այնքան ձեռնաձուլու եղաւ այս հանդիպումին մէջ, անշուշտ սաքի պիտի հանէ : բոլոր զգացումներս սրանցմէ շատ ունիմ և ի հարկին ձեռք կուտան : Չեմնունայն ետ դանաւէ չեմ բաշար, անգամ մը Եր ձեռքէ ելած եմ այլեւս :

Չեռքս չէ, ինչ ընեմ : Չեռք մը հազուադ առնելու պէս դիւրին չլլալով մէկու մը ձեռքը խնդրել . . . զոնէ համբուրելու համար, ձեռք ձեռքի վրայ դրած կը մտածեմ թէ, ես ձեռքովս փախցուցի առիթը որ ոտքովը եկած էր : Հիմայ ձեռքս կապած կը մնամ առանկ բարեկենդանի օրով :

Կիրակի 16 Փետրվար. — Բարեկենդանի վերջին կերակին : Խենդերը գիր կը գրեն այսօր :

Երկուշաբթի 17 Փետրվար. — Աւագ փառացս անցաւորի . . . : Շարաթ մը ամբողջ երկրի մէջ ապրեցայ : Ութ օր իրարու վրայ բոլոր ազուր վայելքները կեանքին : Ինչ որ կայ գեղեցիկ, համով, հեշտալի, ամենքն ալ սեւայ, զգացի, լսեցի, շաշափեցի և լմուշխնեցի :

Դէմքերուն ամենէն յայտնունները, գեղեցկագոյնները տեքօլքներու, նուագածութիւններու ամենէն ներկաշնակը, սեղաններուն ամենէն ճոխը, գինիներուն ազնուագոյնները, խօսակցութեանց ամենէն սրտազրաւը, սրաբանութիւններուն ամենէն նուրբը, ձեռքի սեղմումներուն ամենէն . . . բաշարեցողը, ակնարկներուն ամենէն խօսամնայիցը և հզօմներու ամենէն զրդուողը՝ ամեն կողմ բոյր, ամեն կողմ ձայն : Վերացական կեանք մը այս ութ օրուանը ուր հրեշտակներու հետ կապրիս : Այլ ամեն ազուր բաներէ գինովցած երբ կը ջանամ այս առաւ տրթնալ, առաջին ձայնը որ փողոցէն ականջիս կ'հասնի, երկրանի մին է՝

— Թօփիկ :

Ամպերէն վար կի, յիսմ աշխարհի տափակութեան հետ գէմ առ գէմ գանուելու համար նորէն : Ամբողջ ութ օր ապրել միմուրտաի մը մէջ ուր odor femina չի տար և յանկարծ — Թօփիկ . . . :

Ի՞նչ հարցնէք երբեք թէ ինչո՞ւ մարդեր կան որ անհնապաստ կրկան :

Լ Ր Ա Ք Ա Ղ

ՄԵՐ ԱՅՆՔԷՆ

✱ Ինչպէս արդէն գիտենք հրա-
ժարեալ եւ մեռեալ վեց երես-
փոխանաց ընտրութեան համար
ընտրողական ժողով մը կազ-
մուած է որ պատրաստուելու վրայ
է, ինչպէս կ'տեղեկանանք, ըն-
տրելիներու եռանուն ցանկը:
Տարակոյս չունինք որ ընտրողա-
կան ժողովն բնաբերելներու ա-
նունաց ցանկի պատրաստու-
թեան պահուն, ուշադրութեամբ
ու խոհեմութեամբ պիտի շարժի
եւ արդէն պահուած երեսփոխան-
ներու պատուաւորութեան, դիր-
քին, վիճակին, կացութեան հա-
մադատասխան անձեր պիտի
ներկայէ բնորոշաց, որպէս զի
երբ ամբողջանայ երես ժողովն,
անուանական մարմին մը չլա-
նայ եւ արդէն պաշտօն ունեցող
երեսփոխաններն չստիպուին բո-
ւորովին հետանալ Առաջնորդա-
րանէն:

✱ Քաղաքիս ազգայիններէն իր
բարեպիտութեամբ ծանօթ Մեծ.
Յովնանէս էֆ. Չաքրեան, որ
այժմ կ'զմուի ի Սամոս, իր վա-
ղեմի սովորութեան համեմատ
այս տարի եւս երկուսն Որբանոց-
ներու պատասխարկող ճաչկերոյթ
մը առ փափաքած ըլլալով իր
այս զեղեցիկ փափաքը իրագոր-
ծուեցաւ. անցեալ չարաթ երեկոյ
Հոգ - Որբախնամ Ընկերութեան
Որբանոցին մէջ, ուր որք եւ որ-
բուհի սեղանակից եղան եւ ըն-
տանեկան համեստ երեկոյթի մը

տակ բարեկենդանի անմեղ խը-
րախճանութիւնները վայելեցին:

✱ Այս չորեքշաբթի օր Պօլսէն
քաղաքս ժամանեց Արժ. Տ. Կրպ.
Վրդպ. Տ. Կարապետեան:

✱ Թիւրքիմացութեան մը հե-
տեւանքով մեր նախորդ թիւով
արձանագրած էինք այն լուրը
թէ Տիար Կարապետ Ազնաւորեան
իր ամուսնութեան սարեղարձին
առթիւ ըրած է 10 օսկոյ նուէ-
րը Ազգ. Հիւանդանոցին, մինչ-
դեռ ճշմարտութիւնը սա է թէ
յիշեալ նուիրատու ազգայինը իր
ամուսնութեան առթիւ հրաւի-
րագիր զրկած չըլլալով իր ազ-
գականաց եւ բարեկամաց ու-
ղած է փոխարինել այդ պար-
տաւորութիւնը նուիրատուու-
թեամբ մը որ միւսնոյն ժամա-
նակ հարսանեկան հրաւիրագրի
տեղը կ'ընէ:

✱ Ուրախութեամբ կ'ըլենք
թէ Տիար Զարեհ Մերկերեան
Օսմ. Կայս. պանքայի Էնկիւրիի
ճիւղին անօրէն անուանուած է:
— Կ'շնորհաւորենք մեր համա-
կրեւի քաղաքակիցը իր այս կա-
րեւոր պաշտօնին համար եւ վըս-
տահ ենք թէ առիթ պիտի ունե-
նայ իր ձեռնհասութեան եւ անձ-
նուէր ծառայութեանց փորձը
ցոյց աւելու, ինչպէս առկէ առաջ
ցոյց տուած էր Առաջիւմ միւս-
նոյն պաշտօնը վարած ատեն:

ՄԱՀԱՎՈՅԺ

✱ Քաղաքիս ծանօթ վաճառա-
կաններէն Տիար Պետրոս Պաքըր-

ձեան այս հինգշաբթի օր կնքեց իր մահկանացուն՝ սրտի հիւանդութեան հետեւանօք որուն հետ թակայ էր բաւական ժամանակէ ի վեր Հանգուցեալը պատուաւոր զիրը մը գրաւած էր առհասարակ քաղաքիս հայ եւ օտար վաճառականաց դասին մէջ՝ իբր ուղղամիտ եւ պարկեշտ վաճառական, նաեւ իր ողորմասէր բնաւորութեամբ համարում կը վայելէր ազգային շրջանակի մէջ եւ ընտանեակէր հօր մը ամէն բարի յատկութիւններով օժտուած էր։ Յուդարկաւորութեան հանդէսը կատարուեցաւ նոյն օր եւ հակառակ անձբեւոտ օգին խումն բազմութիւն մը կ'հետեւէր դապաղին։ Ազգակիւններ, բարեկամներ որոց մէջ կ'երեւէին նաեւ օտար հառաքակութեան անդամներ, փութացած էին վերջին յարգանք մը մատուցանելու հանգուցելոյն։ Թաղման հանգէսը կատարուեցաւ Ուրբաթ օր ներկայութեամբ ազգակիւններու եւ հանգուցելոյն եղբոր՝ Տիար Նազարէթ Պաքըճեանի՝ որ փութացած էր ճամբայ ելնել Մանչսթէրէ իր եղբոր ծանրազին վիճակն իմանալով եւ իր հետ միասին բերելով նաեւ Ագն. Տիկին Մ. Օ. Գուշումճեան՝ հանգուցելոյն դուստրը Եմբազրութիւնս իրանկեզմ ցաւակցութիւնը կ'յայտնէ այլի Տիկին Պ. Պաքըճեանի եւ հայրակորոյս գաւաղաց եւ համայն պարագայից։

Գ.Ա.Ի.Ա.Ա.Ա.Ա.Ա.

* Կիրասանի նորընծայ Արժ. էր Կարապետ քահանայ Թուխ-

մանեան, որու տ'յնքան զեղեցիկ անդրանիկ քարոզը երեւցաւ Պօլսական թերթի մը մէջ, սէրն ու համարումը գրաւած է ինչպէս անդոյն աղագայնոց նոյնպէս եւ Տրապիզոնի Առաջնորդ Գեր. Եղնիկ Վարդապետին որ շատ սիրալիւ ընդունելութիւն մը ըրած է իրեն ի Տրապիզոն, այսպէս ցոյց տալով թէ վեհանձն մարդու յատուկ է՝ ճշմարիտ արժանիքի առջեւ մոռնալ ամեն անձնական նկատում եւ անվերապահօրէն յարգել արժանիքի տէր անհատը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ՀԱՅԿԱԿ

* Այս երեքշաբթի Մէսածրբի Սակալիկն շողեհաւով Պօլսո միկնեցան քաղաքիս օտար թըղթակցութեանց գիւանի տեսուչ Վսեմ. Մաճիտ պէյ եւ Վեհ. Սուլթանին թիկնապահ Վսեմ. Սախպէյ։

ԹԱՏՐԱՆԻ ԿԱՆԱԿԷՆ

* Մասինի թատերախումբը երթալով յաջողութիւն կը գտնէ Սրբթիկի թատրոնին մէջ։ Չորեքշաբթի գիշեր ձիօֆօնսան արուեցաւ խիստ փայլուն կերպով։ Սրահը զբոսէ ամբողջովին լեցուն էր Բրիտանական Տիկին Թօդի՝ ձիօֆօնսայի գերին մէջ պարգտպէս հիանալի էր, նոյնպէս յաջող իրենց գերերուն մէջ Տիկնայք Կօլօնի, Օդիլիօն եւ Պրնք. Լիցցա, Արեկէթի եւ Սթըատա Հինգշաբթի գիշեր Էրեօնօրա, Տօնիցէթի զլուխ գործողը, Տիկին Կօլօնիով։ Այս գիշեր, հասարակութեան խնդրահօք ձիօֆօնսան երկրորդը։

ՀԱՄԱՇԻՐՀԱՅԻՆ ԱՐԶԱԳԱՆԳ

✠ Հետևեալ ցուցովը կ'ընչնէ թէ
Ինչն հախարական հարստութիւններու
տէր են անգլիացի տապաքրինները — Պ
Ժ. Սմիթ, պետ Սմիթ - Էյտէր և Ընդ
տան, ունի 19 միլիոն, Թոմաս Նէլսըն
15 1/2 միլիոն, Բէժըր 13 1/2 միլիոն,
Ատոմ Պրէք 4 1/2 ևն .

✠ Դահեկանն է գիտնայ թէ վիպա-
գիրնեբը որչափ ժամանակի մէջ կ'գրէն
իրենց երկերը. — Զանկուիլ իր առա-
ջին գիրքը գրած է՝ կըսուի՝ շորք իրիկ-
ուան մէջ. — Քրաուժորտ իր խաչե-
լուրիւնը գրած է ութ ութուան մէջ,
իսկ Ղիսա Քրիստի երկը ութ ամսուան
մէջ. — Գլղտիսի է թէ Թովսրոս իր ձե-
ռագիրնեբը մինչև ութ անգամ օրի-
նակէն կ'ուստայ:

Տ՝ Պէւր զբաղանաւ թիւնը, որ մինչև
ցարդ զոյւլթիւն չսնկը, յանկարծ
էրեան եկաւ և իր արտայայտութիւննե-
րը՝ եթէ ոչ քանակոնթիւնով՝ իրենց
պարունակութեան կողմէ կարևոր
տեղ մը կ'իջանէ, կ'ախագահ ֆրիւէր
և զօրապետ Տէվէթ գրեցին իրենց յի-
շատակարարները, զօրավար Պօթմ
պատմեց իր կռիւները, զօրաւար Տը-
լարէի կինը ի մտայ պիտի գրէ իր տա-
ռապաններուն պատմութիւնը, զօրա-
վար Պէն Վիթսօն և Սթէյն Նախագա-
հին մտորանապետն ինչպէս գրեցին
այն ամսին զէպրելը որունց ականատես
վկանները եղած էին:

✦ Հանրի իրլինէ և Սարա Պէրն-որ
միաժամանակ իրենց կարծիքները յայտ-
նած են թատրոնի դերին վրայ՝ երկու-
սնգլխական հանգէմներու մէջ զատ
զատ Սնկիլիացի դերասանը թատռնը
կնկատէ իբր ամենէն մոտաւորակա-
նմանը զոր երբէք հետրած ըլլայ
մարտի 3 Գրանապի աշտարակահօ-
րասանու հին համար՝ քննէ և տաճար

մը այն բոլոր ախտահարուն որ կեան-
քը կ'գեղեցկացնեն :

✱ Էնտրոիո Քարէէ'ի 1.250,000 Ֆը-
բանքի գումար մը տուած է Նոր-Օր-
էան քաղաքին (Ո'հայոց - Նահանգ) մա-
տենադարաններու հիմնադրութեան հա-
մար, պայմանաւ որ քաղաքը ինք հայ-
լոյսիմ է պէտք եղած գեաթիկները
միանգամայն տարեկան 125,000 Ֆրանք
վճարէ՝ առնոց ծախքը հագալու համար,
Նոյնպէս 125,000 Ֆրանք նուիրած է
Ամերիկեան ընկերութեան մը որու
նպատակն է կրթութիւն տարածել
առամիրձերու մէջ :

✱ Ուիլեմ Պրոս, որ 1866 - 1870
Իլինոս աի Տեղակալ - կառավարիչ էր,
իր կտակին մէջ սահմանած է 30,000
ֆրանքի պարգև մը որ 1905 ին պիտի
յառկայէր լաւագոյն գրքին՝ որտե-
հիւն ըլլայ ճշգէլ այն յարաբերու-
թիւնները զորս կրնայ ունենալ որ եւ
որոշեալ գիտութիւն, օրինակի համար
սպիտակ յեղուկ պատմութիւնը կամ
գիտութեան ուրիշ ո՛ր եւ մէկ ճիւղը
բրիտանական կրօնին հետ:

✱ Սկսն Բելժեր, պուրկի կայսերաւ,
կան թատրոնները բաւական բարձր թո-
շակներ կը վճարեն իրենց դերասաննե-
րուն եւ երգիչներուն, այսպէս Մոս-
կովայի եւ Բելժեր, պուրկի մէջ թատեր-
գակ թէնիսները տարեկան կ'աւանան
12000 բուպլի, քնարերգակ թէնիսները
9000 բուպլի, յոյն գումարը նաև պա-
սօ ե պարիթիօն երգիչները, իսկ պարու-
խուն միջ տարու հասարակները տարեկան
մինչև 6000 բուպլի:

✠ Գերմաներոյ մէջ ամենէն շատ
կարողացուած օտար հեղինակներն են,
Սէքիէփիշէ, Զօլա, Թօլսթօ, Կօֆքէ,
Շուէտացի Կիւսթաֆ, աը լէւէլսթամ,
տ'Սիենուշիօ, Բրէվօ և Միքայօ:

ԽՐԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԳԱՂՏՆԱԴԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԶՈՐԴ ԹԻՒՈՎ

ՄՈՒՇԵՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Պիտի շարունակէ իր վերաճումները հեաղհեաէ աւելի շահեկան

Ռ. Յ. Պ.

Գեղեցիկ նմոյշ մը բնականեկանք էն

ՇԱՀՆՈՒՐԻ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Դէպքեր ու Դէպքեր պիտի դժէ զառ զոյներով

Յ. ԱԼՓԻԱՐ

Բանք . . . Ըստ Արիստոտէլի

ՊԵՏՐՈՍ ԱԳԱՅԱՆ

Պիտի ամբողջացնէ Նասիպի Պատկերը ապշեցուցիչ ճշտութեամբ

Վ. ՄԱԼԵՁԵԱՆ

Զգայուն բանահիւսի իր հոգիէն պիտի ցուցադրէ կտոր մը

Մ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բայցնի Թատերական լիւան էն պիտի ուրու պղծէ յորո հառադէտի վրձինով

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Մեծ. Աերոքի հգ. Խ. Պոյաճեանի սարեկան Ա. Մամուլ մը նուիրած է Կեսարիոյ Կերակր զիպի Պարբեւեան վարժարանին:

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԵՒԱՆՈՅԻ

Մեծ. Ստեփանն վէմեանի մահուան անքիւ 10 ֆր. Տիար Յակոբ Վեկեանի: Մեծ. Պետրոս Պարբեւեանի մահուան անքիւ՝ Տիւ եւ Տի կիւն Ս. Թագուորեանէ 3 Օւն. ոսկի, Տիւ եւ Տիկիւն Յ. Իփիֆեանէ 2 Օւն. ոսկի, Տիւ եւ Տիկիւն Ս. Թ. Ս. Թագուորեանէ 1 Օւն. ոսկի:

ՀՈԳ. ՈՐԲ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Տիկիւն Մարկոս Պ. Ալմէրիկեանի մահուան անքիւ Տիկիւն Մարիամ Ս. Ալմէրիկեանէ 2 մեհիս:

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ա. Մամուլի բաժանորդագրութիւնք միայն տարեկան են և Կորսում թեր թեր վերստանալ փափաքող բաժանորդք պէտք է որ անոնց զինք վճարեն. Ձերա-տարակուսած յօդուածք ետ չեն վերադարձուիր, եւ առանց բացատրութեան միշտ անպատասխանի կ'մնայ այս առթիւ խնդրուած ո եւ է բացատրութիւն. Կ'ընդունուին նաեւ ծանուցումներ խիստ չափաւոր զիններով.

Ա. Մամուլ ձեռքէ կ'ծախուի Պոլիս եւ կեդրոնաւորին է Մեծ. ՆՇԱՆ ԷՖ. ԹՂԱՆԵԱՆ Պոսէէ Գաբու Բ ԷԶ, կ'գտնուի նաեւ ինչպէս Բերաի նոյնպէս եւ բոլոր լրագրամատեններու եւ ծխագրամատեններու խանութները հասը 40 վարալի.

Թուրքիոյ համար տարեկան	50	դրոշ
Արսասահմանի » »	12	փրակ
Ռուսաստանի » »	5	րուպլի
ՀԱՏԸ	40	Փարա

Բաժանորդքը փափաքողը կրնան գլմել ուղղակի խմբագրութեան եւ կամ թերթի Գործակալներուն:

Հասցէ՝

م. ماموريان مخدومی — از مير

« آروايان مامول » غزتهسى صاحب امتياز ومدير مسئولی

Մ. ՄԱՄՈՒՐԻԱՆ ՈՐԴԻ

ՆՄՐԱԳԻՐ - ՏԵՐԵՆ

« ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ »

Շաբաթամբերով

Իզմիր

M. MAMOURIAN FILS

RÉDACTEUR - PROPRIÉTAIRE

de la Revue Hebdomadaire

« AREVELIAN MAMOUL »

Smyrne

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱՌԱԽՕՏԵԱՆ

Ք. Դրան ընծ պողոտան Թիւ 20

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏԵՐ Ե ՏՆՕՐԷՆ

Տ. ՃԻՂԵՒԷՅԵԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական եւ Ազգային Տեսութիւններ, Լուրեր, Թղթակցութիւններ, Գիտական եւ Արուեստական յօդուածներ, Թերթօն եւն. եւն.:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գաւառներու համար տարեկան	100	դրշ.	Ֆեցաւնեայ	50	դրշ.
Պօշոյ » »	75	»	»	40	»
Արսասահմանի » »	22	փր.	»	11	փր.

Ձեռ/է կը ծախուի հասը 10 փարայի: